

*Valtakunnallisten
alueidenkäyttötavoitteiden
soveltaminen kaavoituksessa*

MAANKÄYTTÖ- JA RAKENNUSTAKI

Esipuhe

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat maankäyttö- ja rakennuslain mukanaan tuoma uusi alueidenkäytön ohjausväline. Tavoitteilla linjataan valtakunnallisesti merkittäviä alueidenkäytön kysymyksiä. Valtioneuvosto päätti tavoitteista marraskuussa 2000 ja päätös tuli lainvoimaiseksi marraskuussa 2001.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet koskevat asioita, jotka on tarpeen ottaa huomioon alueidenkäytössä ja sen suunnittelussa kaikkialla Suomessa. Maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n mukaan tavoitteet on otettava huomioon, ja mikä vieläkin tärkeämpää, niiden toteuttamista on edistettävä valtion viranomaisten toiminnassa, maakuntien suunnittelussa ja kuntien kaavoituksessa.

Valtioneuvoston hyväksymät valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat voimassa, kunnes niitä muutetaan. Ympäristöministeriö arvioi tavoitteiden ajanmukaisuutta ja huolehtii tarvittavien tarkistusten saattamisesta valtioneuvoston käsiteltäväksi. Tarkistusten valmistelu edellyttää vuorovaikutusta eri tahojen kanssa. Myös eduskunnalle on varattava mahdollisuus muutosten käsittelyyn.

Tämän oppaan tarkoituksena on selkeyttää ja tarkentaa valtakunnallisten aluei-

denkäyttötavoitteiden soveltamista kaavoituksessa. Oppaassa käsiteltävät asiat perustuvat hyvin pitkälle niihin tarpeisiin, jotka ovat nousseet esille kaavoituksessa ja sen ohjauksessa.

Opas jakaantuu viiteen lukuun. Johdannon jälkeen luvussa 2 tarkastellaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden soveltamisalaa. Tämän jälkeen käsitellään tavoitteiden soveltamiseen liittyviä kysymyksiä siten, että luvussa 3 tuodaan esille soveltamisen periaatteita ja esimerkkejä sekä luvussa 4 tavoitteiden huomioon ottamista kaavoituksen eri vaiheissa. Luvun 5 aiheena on kaavoituksen ohjaus ja valvonta valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden näkökulmasta. Lisäksi oppaan liitteessä on selvennetty eräitä tavoitteissa olevia käsitteitä. Oppaassa ei kuitenkaan ole tulkittu tavoitteita, koska niiden konkretisointi on tarkoitettu tapahtumaan tapauskohtaisesti kaavoituksen yhteydessä.

Opas on tarkoitettu ensisijaisesti maakuntien liitoille ja kunnille. Sen tarkoituksena on myös yhdenmukaistaa valtion ympäristöhallinnon kaavaohjausta maan eri osissa. Lisäksi opas palvelee muita kaavoitukseen osallistuvia, kuten valtion viranomaisia, järjestöjä ja asukkaita.

Oppaan valmistelutyön aikana on jär-

jestetty keskustelutilaisuuksia maakuntien liitoille, kunnille ja valtion ympäristöhallinnolle. Lisäksi opasluonnos on ollut laajalla kommenttikierroksella.

Oppaan valmistelusta on vastannut yli-insinööri Timo Turunen. Työtä ohjanneessa ympäristöministeriön työryhmässä ovat olleet mukana aluesuunnitteluneuvos Ulla Koski, hallitusneuvos Auvo Haapanala ja yliarkkitehti Aulis Tynkkynen.

Helsingissä 7.2.2003

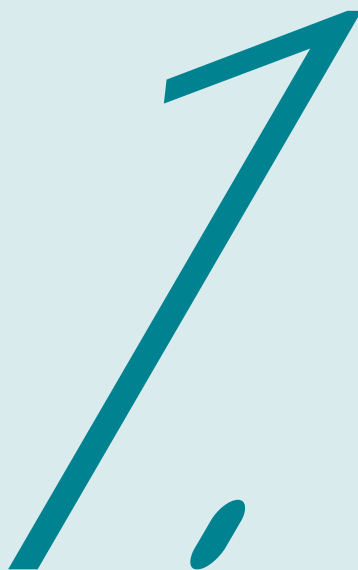
Osaston päällikkö
Ylijohtaja

Pekka Kangas

Sisältö

Esipuhe	3
1 Johdanto	8
2 Tavoitteiden soveltamisala	10
2.1 Tavoitteiden soveltamisala maankäyttö- ja rakennuslain mukaan	10
Valtion viranomaisten toiminta	11
Maakunnan suunnittelu	11
Kuntakaavoitus	11
Vaikutukset rakentamiseen	12
2.2 Tavoitteiden jako yleis- ja erityistavoitteisiin	13
Yleistavoitteiden soveltaminen	13
Erityistavoitteiden soveltaminen	13
Soveltamisala kaavamuodoittain	15
2.3 Tavoitteiden asiallinen ja alueellinen kohdentuminen	16
3 Tavoitteiden soveltaminen	18
3.1 Huomioon ottamisen ja toteuttamisen edistämisen periaatteet	18
Tavoitteiden suhde kaavojen sisältövaatimuksiin	18
Tavoitteiden luonne ja sanamuoto	20
Tavoitteiden yhteensovittaminen	22
Tavoitteiden käsittely eri kaavatasoilla	23
3.2 Tavoitteiden vaikutukset kaavojen laatimistarpeeseen ja ajan tasalla pitoon	24
Maakuntakaavan laatiminen	25
Kuntakaavojen laatiminen	25
Kaavojen laatiminen vaiheittain tai osa-alueittain	26

3.3	Esimerkkejä tavoitteiden soveltamisesta	27
	Esimerkki 1: Yleistavoite yhdyskuntarakenteen eheyttämisestä	27
	Esimerkki 2: Erityistavoite jalankulun ja pyöräilyn verkostoista	29
	Esimerkki 3: Erityistavoite hyvistä ja yhtenäisistä peltoalueista	30
	Esimerkki 4: Erityistavoite varautumisesta valtakunnallisiin hankkeisiin	31
	Esimerkki 5: Erityistavoite turvetuotantoalueiden määrittelystä	32
	Esimerkki 6: Erityistavoite loma-asutuksen mitoituksesta	33
4	Tavoitteiden huomioon ottaminen kaavoituksen eri vaiheissa	36
	Tavoitteet osana kaavoituksen seurantaa	36
	Kaavatyön käynnistäminen ja tavoitteenasettelu	36
	Kaavan valmistelu	37
	Kaavaselostuksen merkitys	37
5	Kaavoituksen ohjaus ja valvonta	40
5.1	Ympäristöhallinnon sisäinen työnjako	40
5.2	Kaavoituksen ennakko-ohjaus	41
	Kehittämiskeskustelu alueellisen ympäristökeskuksen ja kunnan välillä	41
	Yhteydenpito ja viranomaisneuvottelut kaavoitusprosessin aikana	41
	Alueellisen ympäristökeskuksen lausunto kaavaehdotuksesta	42
5.3	Kaavoituksen valvonta	43
	Liite: Selvennyksiä eräissä tavoitteissa esiintyviin käsitteisiin	45
	Kuvailulehti	51

Johdanto

Johdanto

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslaissa (MRL) määriteltyä alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää maakuntakaavan, yleiskaavan ja asemakaavan ohella.

Alueidenkäytön suunnittelujärjestelmä on kokonaisuus, jossa jokaisella ohjausvälineellä on selkeästi oma toisiaan täydentävä tehtävänsä. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat valtioneuvoston näkemys valtakunnallisesti merkittävistä alueidenkäyttökysymyksistä. Niiden keskeisenä tehtävänä on varmistaa valtakunnallisesti merkittävien asioiden huomioon ottaminen alueidenkäytön suunnittelussa ja valtion viranomaisten toiminnassa.

Alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtana on MRL:n yleistavoite edellytysten luomisesta hyvälle elinympäristölle ja kestävä kehityksen edistämisestä. Yleistavoitetta tarkentavat MRL 5 §:n alueidenkäytön suunnittelulle asetetut tavoitteet, joita toteuttavista sisältövaatimuksista on säädetty jokaisen kaavamuodon osalta erikseen.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet täsmentävät lain yleistavoitteita ja kaavojen sisältövaatimuksia valtakunnallisesta näkökulmasta. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet konkretisoidaan kaavoituk-

sessä aina tapauskohtaisesti kunkin kaavan tehtävien mukaisesti ottamalla huomioon olosuhteet ja tarvittava yhteen sovittaminen muiden tavoitteiden kanssa.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista tulee edistää kaikessa kaavoituksessa. Yleispiirteisten kaavojen merkitys kuitenkin korostuu. Maakuntakaavassa tavoitteet saavat maakunnallisen ja seudullisen tulkinnan ja ratkaisun. Vastaavasti yleiskaavassa ne sovitetaan osaksi kunnan alueidenkäytön yleispiirteistä järjestämistä.

Valtion ympäristöhallinnon kaavaohjauksen yhtenä keskeisenä tehtävänä on varmistaa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottaminen. Valtion ympäristöhallinto osallistuu kaavoituksen ohjaukseen jo kaavaprosessin kuluessa. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edesauttavat ohjauksen johdonmukaisuutta ja ennakoitavuutta maan eri osissa.

Tavoitteiden soveltamisala

1.

2.

Tavoitteiden soveltamisala

2.1 Tavoitteiden soveltamisala maankäyttö- ja rakennuslain mukaan

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden soveltamisala on määritelty MRL 24 §:ssä, jossa säädetään tavoitteiden toteuttamisesta ja huomioon ottamisesta.

Maankäyttö- ja rakennuslain 24.1 §:n mukaan valtion viranomaisten tulee toiminnassaan ottaa huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, edistää niiden toteuttamista ja arvioida toimenpiteidensä vai-

kutuksia aluerakenteen ja alueidenkäytön kannalta. MRL 24.2 §:n mukaan maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava tavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista.

Velvoite valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamisesta ja huomioon ottamisesta koskee siis toisaalta valtion viranomaisten toimintaa ja toisaalta maakunnan suunnittelua ja muuta alueidenkäytön suunnittelua eli yleis- ja asemakaavoitusta. (kuva 2.1).

Kuva 2.1: Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttaminen.

Valtion viranomaisten toiminta

Valtion viranomaisten MRL 24.1 §:n mukainen tavoitteiden huomioon ottamis- ja edistämismääräys koskee valtion keskus- ja aluehallintotasolla tehtäviä ohjelmia, suunnitelmia ja muita linjauksia sekä toimenpiteitä ja päätöksiä. MRL 24.1 §:n velvoite merkitsee sitä, että valtion viranomaiset hakevat toiminnassaan ratkaisuja, joilla edistetään valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista. Toisaalta se tarkoittaa pidättäytymistä ratkaisuista, jotka vaikeuttavat tavoitteiden toteutumista.

Velvoite kohdistuu varsinkin kunkin viranomaistahon oman hallinnonalan tehtävien suunnitteluun ja toteuttamiseen. Esimerkiksi ympäristöhallinnossa toiminta- ja taloussuunnitelman ohella tällaisia toimintamuotoja ovat erilaiset valtakunnalliset linjat, kuten valtakunnallinen jätesuunnitelma tai vesiensuojelun tavoitteet ja toimenpideohjelma tai aluetasolla tehtävät alueelliset ympäristöohjelmat, jätesuunnitelmat ja vesiensuojelusuunnitelmat.

Velvoite koskee myös valtion viranomaisten ulospäin suuntautuvaa toimintaa, kuten esimerkiksi lupien käsittelyä, valtion rahoitusta tai muita toimia koskevien päätösten tekemistä. Se, missä määrin tämä on kussakin tilanteessa mahdollista riippuu mm. siitä, millä tavalla viranomaisen päätöksenteon oikeudellisista edellytyksistä ja niihin liittyvästä harkintavallasta on asianomaisissa erityislaeissa säädetty. Mahdolli-

suus tavoitteiden huomioon ottamiseen ja niiden edistämiseen on sitä suurempi, mitä laajemman harkintavallan ao. erityislaki viranomaisille antaa.

Maakunnan suunnittelu

Maankäyttö- ja rakennuslain 24.2 §:n mukaan velvollisuus edistää tavoitteiden toteuttamista koskee kaikkia maakunnan suunnittelun muotoja. Maakunnan suunnitteluun kuuluvat maakuntasuunnitelma, maakunta-kaava ja maakuntaohjelma.

Maakuntakaavan sisältövaatimuksia koskevan MRL 28.1 §:n mukaan maakunta-kaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon siten kuin siitä edellä säädetään. Viittaus tarkoittaa MRL 24.2 §:ää. Säännöksellä on haluttu korostaa maakuntakaavan keskeistä asemaa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden konkretisoinnissa. Maakuntakaavataso mahdollistaa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden yhteensovittamisen maakunnallisten, paikallisten ja muiden valtakunnallisten tavoitteiden kanssa. Maakuntakaavassa tavoitteet sovitetaan osaksi maakunnallisia ja seudullisia alueidenkäytön periaatteita ja aluevarauksia, jotka ovat ohjeena kuntakaavoitukselle.

Kuntakaavoitus

Kunnissa yleiskaava on keskeisin väline valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden

1.

toteuttamisen edistämisessä. Maakuntakaava välittää maakunnalliset ja seudulliset ratkaisut ja tavoitetulkinnat, mutta ei puutu kunnan sisäisiin kysymyksiin. Näiltä osin yleiskaavassa valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet konkretisoidaan osaksi kunnan tavoiteltua kehitystä ja alueidenkäytön pääpiirteitä.

2.

Yleiskaavoja käytetään joustavasti eri tarkoituksiin. Yleiskaava voidaan laatia laaja-alaisena koko kunnan tai useiden kuntien yhteisenä yleiskaavana tai sitten se voidaan laatia tiettyä osa-alueetta tai teemaa koskevana. Varsinkin laaja-alaiset ja kunnan strategista kehittämistä painottavat yleiskaavat mahdollistavat tavoitteiden tasapainoisen yhteen sovittamisen ja käsittelyn.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan tavoitteet koskevat myös asemakaavoitusta. Asemakaavojen suhteen tilanne on usein kuitenkin sellainen, että keskeiset kuntaa koskevat periaatteelliset ja myös tavoitteiden toteuttamisen kannalta keskeiset ratkaisut on tehty jo yleiskaavassa. Tällöin tavoitteet välittyvät asemakaavoitukseen pääosin yleiskaavan ohjausvaikutuksen kautta.

Vaikutukset rakentamiseen

Valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla ei ole välittömiä oikeudellisia vaikutuksia rakennusluvan myöntämisedellytyksiin. Vaikutukset yksittäiseen rakennushankkeeseen välittyvät kaavoituksen tai valtion hankkeiden osalta MRL 24.1 §:n viranomaisvaiku-

tuksen kautta. Tavoitteilla ei ole myöskään välittömiä oikeudellisia vaikutuksia rakennusjärjestyksen laatimiseen, suunnittelutarvealueen osoittamiseen, rakennusluvan erityisten edellytysten harkintaan suunnittelutarvealueella tai poikkeamisen myöntämisedellytyksiin. Tavoitteiden mahdollisia vaikutuksia muihin kuin kaavoitusta koskeviin maankäyttö- ja rakennuslain toimenpiteisiin on tarkasteltava niitä koskevien säännösten perusteella.

Rakennusluvan myöntämisen erityisistä edellytyksistä suunnittelutarvealueella säädetään MRL 137 §:ssä ja poikkeamisen edellytyksistä MRL 172 §:ssä. Molemmissa edellytyksenä on muun ohella se, ettei hanke saa aiheuttaa haittaa kaavoituksen toteuttamiselle. Tältä osin valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet voivat vaikuttaa välillisesti edellytysten harkintaan, koska hanke ei saa aiheuttaa haittaa tavoitteet huomioon ottavan kaavan laatimiselle kyseiselle alueelle. Tosin tällainen vaikutus ilmenee käytännössä varsin harvoin. Yleensä harkinta suoritetaan kaavojen sisältövaatimusten pohjalta.

Vastaavasti valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden suhdetta suunnittelutarvealueen osoittamiseen on tarkasteltava suunnittelutarvealuetta koskevan MRL 16 §:n pohjalta. Sen mukaan suunnittelutarvealueet määräytyvät yleensä suoraan lain pohjalta, mutta myös kunta voi osoittaa suunnittelutarvealueita yleiskaavassa tai rakennusjärjestyksessä. Kunta voi osoittaa suunnittelutarvealueeksi alueen, jolla mm.

erityisten ympäristöarvojen tai ympäristöhaittojen vuoksi on tarpeen suunnitella maankäyttöä. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet voivat osoittaa, että alueella on erityisiä ympäristöarvoja, joiden vuoksi on tarpeen suunnitella maankäyttöä.

2.2

Tavoitteiden jako yleis- ja erityistavoitteisiin

Valtioneuvoston valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevassa päätöksessä tavoitteet on jaettu alueidenkäyttöä ja alueidenkäytön suunnittelua ohjaavien vaikutusten perusteella yleis- ja erityistavoitteisiin. Yleistavoitteet ovat luonteeltaan alueidenkäyttöä ja sen suunnittelua koskevia periaatteellisia linjauksia. Erityistavoitteet ovat luonteeltaan yleistavoitteita tarkentavia ja konkreettisempia, alueidenkäyttöä ja sen suunnittelua koskevia veloitteita.

Yleistavoitteiden soveltaminen

Yleistavoitteita sovelletaan maakuntakaavoihin ja muuhun maakunnan suunnitteluun, yleiskaavoihin sekä valtion viranomaisten toimintaan. Niitä ei sovelleta asemakaavoihin.

Valtioneuvoston päätöksen mukaan yleistavoitteet on tarkoitettu sovellettavaksi kaavojen osalta vain yleispiirteisessä kaavoituksessa. Yleiskaavoja voidaan laatia siten, että ne sisältävät suoraan rakentamista ja muuta maankäyttöä ohjaavia ratkaisuja, jol-

loin ne tältä osin ovat asemakaavaan verrattavia. Yleistavoitteita sovelletaan suoraan rakentamista ohjaavien yleiskaavojen (lähinnä rantayleiskaavat) laaja-alaisiin, muuta alueidenkäyttöä yleispiirteisesti ohjaaviin ratkaisuihin, mutta ei asemakaavaan verrattaviin suoraan rakentamista ohjaaviin ratkaisuihin.

Erityistavoitteiden soveltaminen

Erityistavoitteita sovelletaan kaikkeen kaavoitukseen, ellei tavoitetta ole kohdennettu koskemaan vain tiettyä kaavamuotoa. Erityistavoitteista suuri osa on kohdennettu koskemaan vain maakunnan suunnittelua tai maakuntakaavoitusta.

Erityistavoitteissa on niiden sanamuodolla tarkemmin määritelty, mihin kaavamuotoon tavoitetta sovelletaan. Käytettyjen sanamuotojen perusteella erityistavoitteet voidaan jakaa seuraaviin neljään tyyppiin: 1) maakunnan suunnittelussa, 2) maakuntakaavoituksessa ja/tai yleiskaavoituksessa, 3) alueidenkäytön suunnittelussa sekä 4) alueidenkäytössä (kuva 2.2). Näistä kohtien 1 ja 2 tavoitteet on kohdennettu koskemaan suoraan vain maakunnan suunnittelua tai maakuntakaavoitusta, kun taas kohtien 3 ja 4 tavoitteet tulevat sovellettaviksi kaikessa kaavoituksessa. Kohdan 4 tavoitteet koskevat suoraan myös valtion viranomaisten toimintaa. Muita erityistavoitteita valtion viranomaiset edistävät välillisesti kaavoituksen kautta.

Sanamuoto	Esimerkki	Soveltamisala
Maakunnan suunnittelussa	“Maakunnan suunnittelussa on selvitettävä alue- ja yhdyskuntarakenteen sekä kyläverkoston kehittämiseen liittyvät toimenpiteet, joilla edistetään olemassa olevien rakenteiden hyödyntämistä, palvelujen saatavuutta, maaseudun elinkeinotoiminnan monipuolistamista sekä ympäristöarvojen säilymistä.”	Otetaan huomioon maakuntasuunnitelmassa ja maakuntakaavassa sekä maakuntaohjelmassa. Välittyä kuntakaavoitukseen maakuntakaavan ohjausvaikutuksen kautta.
Maakuntakaavoituksessa	“Maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon vesi- ja ranta- luonnon suojelun tai virkistyskäytön kannalta erityistä suojelua vaativat vesistöt.”	Otetaan huomioon maakuntakaavoituksessa. Välittyä kuntakaavoitukseen maakuntakaavan ohjausvaikutuksen kautta.
Alueidenkäytön suunnittelussa	“Alueidenkäytön suunnittelussa rantaan tukeutuva loma-asutus on mitoitettava siten, että turvataan luontoarvoiltaan arvokkaiden ranta-alueiden säilyminen sekä loma-asutuksen viihtyisyys.”	Otetaan huomioon kaikissa kaavoissa eli maakunta-, yleis- ja asemakaavoissa.
Alueidenkäytössä tai jokin muu vastaava ilmaisu	“Alueidenkäytössä on otettava huomioon pohja- ja pintavesien suojelutarve ja käyttötarpeet.” ”Ilman erityisiä perusteita ei hyviä ja laajoja peltoalueita tule ottaa taajamatoimintojen käyttöön eikä hyviä ja laajoja metsätalousalueita pirstoa muulla maankäytöllä.”	Otetaan huomioon kaikissa kaavoissa, kuten edellä alueidenkäytön suunnittelussa sekä lisäksi valtion viranomaisten toiminnassa.

Kuva 2.2: Erityistavoitteiden soveltaminen niiden sanamuotojen perusteella.

Soveltamisala kaavamuodoittain

Maakuntakaavoituksessa tulevat sovellettaviksi lähtökohtaisesti kaikki tavoitteet eli sekä yleis- että erityistavoitteet (kuva 2.3).

Yleiskaavassa tulevat sovellettaviksi yleistavoitteet ja erityistavoitteista ne, joita ei ole kohdennettu maakunnan suunnittelulle tai maakuntakaavoitukselle. Yleistavoitteita sovelletaan suoraan rakentamista ohjaavien yleiskaavojen (lähinnä rantayleiskaavat) laaja-alaisiin, muuta alueidenkäyttöä yleispiirteisesti ohjaaviin ratkaisuihin, mutta ei asemakaavaan verrattaviin suoraan rakentamista ohjaaviin ratkaisuihin.

Asemakaavoissa tulevat sovellettaviksi erityistavoitteista ne, joita ei ole kohdennettu koskemaan maakunnan suunnittelua tai maakuntakaavoitusta.

Jos tavoite on kohdennettu maakunnan suunnittelulle tai maakuntakaavoitukselle, se tulee sovellettavaksi kuntakaavoituksessa vain maakuntakaavan ohjausvaikutuksen kautta.

Jos tavoite koskee sekä maakuntakaavaa että kuntakaavaa, kuntakaavassa otetaan huomioon niin maakuntakaavan ohjausvaikutus kuin velvoite edistää tavoitetta. Maakuntakaavan ohjausvaikutus merkitsee, että kuntakaavassa ei voida poiketa lainvoimaisen maakuntakaavan keskeisistä periaatteista eikä tulkita valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita maakuntakaavasta poikkeavasti.

Toisaalta maakuntakaavan ratkaisu ei siis myöskään syrjäytä valtakunnallista alueidenkäyttötavoitetta, jos tavoite koskee myös kuntakaavaa. Kuntakaavan laatimi-

	Yleistavoitteet	Erityistavoitteet			
		”maakunnan suunnittelussa”	”maakuntakaavoituksessa”	”alueidenkäytön suunnittelussa”	”alueidenkäytössä”
Valtion viranomaiset					
Maakuntakaava					
Yleiskaava	*)				
Asemakaava					

*) Yleistavoitteita sovelletaan suoraan rakentamista ohjaavien yleiskaavojen laaja-alaisiin, muuta alueidenkäyttöä yleispiirteisesti ohjaaviin ratkaisuihin, mutta ei asemakaavaan verrattaviin suoraan rakentamista ohjaaviin ratkaisuihin.

Kuva 2.3: Tavoitteiden soveltamisala. Rasterilla merkityt tavoitteet tulevat sovellettaviksi.

sen näkökulmasta on otettava huomioon se, että maakuntakaavassa tavoite on saanut ai-noastaan maakunnallisen tai seudullisen tul-kinnan niissä puiteissa, jotka maakuntakaav-an tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyt-tää. Tavoitteen toteuttamisen edistäminen voi tavoitteesta riippuen edellyttää myös maakuntakaavan ratkaisujen ohella kunnan sisäisiä ratkaisuja. Esimerkiksi tavoitteena esitettyä veloitetta loma-asutuksen mitoit-tamisesta siten, että turvataan luonnonlaatu arvoikkaiden ranta-alueiden säilyminen ja loma-asutuksen viihtyisyys, voidaan maa-kuntakaavassa tarkastella vain yleispiirtei-sesti ja usein laajoilla yhtenäisillä vesistöalu-eilla. Sen sijaan kuntakaavoissa asiaa voi-daan ja tulee tarkastella paikallisesti vesistö-kohtaisesti. Vastaava periaate koskee yleis-kaavan ohjausvaikutusta asemakaavoihin.

Ennen kuin seutukaava on uudistettu valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet huomioon ottavaksi maakuntakaavaksi, seu-tukaavan ja tavoitteiden välillä voi olla risti-riitaa. Tällöin kuntakaavaa laadittaessa voi-daan ottaa huomioon se, että niin seutukaav-an ohjausvaikutuksen joustavuus kuin val-takunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden konkretisoiminen sallivat jossain määrin liikkumavaraa ja antavat mahdollisuuksia yhteen sovittamiselle. Jos kuitenkin seutu-kaava on vanhentuneisuutensa vuoksi sel-västi ristiriidassa tavoitteen kanssa, kunta-kaavoituksessa tulisi turvata valtakunnalli-sen alueidenkäyttötavoitteen toteutuminen. MRL 210.2 § mahdollistaa tietyin edellytyk-

sin yleiskaavan hyväksymisen vanhentu-neesta seutukaavasta poiketen. Mikäli 210.2 §:n mukaiseen poikkeamiseen ei kuitenkaan ole edellytyksiä, asia ratkaistaan muutta-malla ensin seutukaavaa.

2.3 Tavoitteiden asiallinen ja alueellinen kohdentuminen

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on usein rajattu koskemaan jotain tiettyä aluet-ta, kuten esimerkiksi tuulivoimaloiden sijoit-tumista rannikko- ja tunturialueilla tai ne voivat kohdistua kaupunkiseutuihin. Tavoit-teissa voidaan käsitellä myös jotain tiettyä aihetta, kuten turvetuotantoa tai valtakun-nallisia yhteysverkostoja. Tällaiset tavoitteet eivät asiallisesti tai alueellisesti koske kaikkia kaavahankkeita tai alueita.

Valtioneuvoston päätöksessä Helsingin seudun erityiskysymyksiä sekä luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityisiä aluekokonai-suuksia koskevat tavoitteet (Saaristomeri, maankohoamisrannikko, Lapin tunturialu-ee ja Vuoksen vesistö) ovat alueellisesti koh-dennettuja ja ne otetaan huomioon vain ky-seisillä alueilla muiden koko maata koskevi-en tavoitteiden ohella. Alueet määritellään liitteessä.

Tavoitteiden soveltaminen

1.

2.

3.

Tavoitteiden soveltaminen

3.1 Huomioon ottamisen ja toteuttamisen edistämisen periaatteet

Maankäyttö- ja rakennuslain 24.2 §:n mukaan maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on **huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista.**

Huomioon ottamisen voidaan yleisesti katsoa tarkoittavan toimimista tavalla, joka on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa samansuuntaista eikä vähennä mahdollisuuksia niiden toteuttamiseen. Edistämisen on puolestaan katsottava edellyttävän aktiivisempaa, tavoitteiden toteuttamista palvelevaa toimintatapaa ja ratkaisuja. Velvoite tarkoittaa sitä, että maakunta-kaavoituksessa valtakunnallisille alueidenkäyttötavoitteille haetaan maakunnallinen ja kuntakaavoissa kuntaa tai sen osa-alueita koskeva tulkinta.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden konkretisointi kaavoituksessa tapahtuu aina tapauskohtaisesti ottaen huomioon olosuhteet ja tarvittava yhteensovittaminen muiden tavoitteiden kanssa. Kysy-

mys on kaavoitukselle ominaisesta yhteensovittamisesta, jossa punnitaan kaavan sisältövaatimuksia ja valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ja niiden painotuksia kyseisen kaavan lähtökohtiin ja tavoitteisiin. Periaatteena on maakunnan liiton tai kunnan ratkaisuvallasta siitä, millä tavalla valtakunnallinen alueidenkäyttötavoite toteutetaan niiden ratkaisuvaihtoehtojen puitteissa, jotka ovat tavoitteen mukaisia.

Tavoitteiden suhde kaavojen sisältövaatimuksiin

Kaavoja laadittaessa otetaan maankäyttö- ja rakennuslain vaatimuksina huomioon kunkin kaavamuodon sisältövaatimukset, velvoite edistää valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita sekä yleispiirteisemmän kaavan ohjausvaikutus. Nämä ovat oikeudellisesti velvoittavia vaatimuksia.

Laissa määritellyissä sisältövaatimuksissa korostuvat kunkin kaavatason rooli juuri sille tasolle kuuluvien kysymysten ratkaisemisessa. Kaavojen sisältövaatimukset ovat luonteeltaan vähimmäisvaatimuksia, jotka jokaisen kaavan tulee täyttää. Ne on ilmaistu hyvin kattavin mutta myös yleispiirtein ilmaisuin.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet tulevat sovellettavaksi MRL 24.2 §:n kautta. Ne täsmentävät ja konkretisoivat kaavojen sisältövaatimuksia valtakunnallisesta näkökulmasta. Tavoitteet eivät siis laajenna sisältövaatimusten alaa eivätkä tuo uusia oikeudellisia perusvaatimuksia kaavoitukselle.

Kaavan sisältövaatimukset ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet tulevat huomioon otettaviksi samanaikaisesti ja rinnakkain. Esimerkiksi yleiskaavoja laadittaessa otetaan yleiskaavan sisältövaatimusten mukaisesti huomioon ympäristöhaittojen ehkäiseminen, joka vaatimuksena on hyvin yleispiirteinen ja laaja-alainen (kuva 3.1).

YLEISKAAVAN SISÄLTÖVAATIMUKSET, MRL 39 §

”Yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon: ....
7) ympäristöhaittojen vähentäminen;..”

VALTAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET, MRL 24 §

”...alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista.”

Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista

Yleistavoitteet:

”Alueidenkäytössä kiinnitetään erityistä huomiota ihmisten terveydelle aiheutuvien haittojen ja riskien ennalta ehkäisemiseen ja olemassa olevien haittojen poistamiseen. Alueidenkäytön suunnittelussa olemassa olevat tai odotettavissa olevat ympäristöhaitat ja poikkeukselliset luonnonolot tunnistetaan ja vaikutuksia ehkäistään.”

Erityistavoitteet:

”Alueidenkäytön suunnittelussa on haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätettävä riittävän suuri etäisyys. Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset sekä vaarallisten aineiden kuljetusreitit ja niitä palvelevat kemikaalirastit on sijoitettava riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkeistä alueista.

Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon maa- ja kallioperän soveltuvuus suunniteltuun käyttöön. Pilaantuneen maa-alueen puhdistustarve on selvitettävä ennen ryhtymistä kaavan toteuttamistoimiin.

Alueidenkäytössä on ehkäistävä melusta aiheutuvaa haittaa ja pyrittävä vähentämään jo olemassa olevia haittoja. Uusia asuinalueita tai muita melulle herkkiä toimintoja ei tule sijoittaa melualueille varmistamatta riittävää meluntorjuntaa.”

Kuva 3.1: Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet täsmentävät kaavojen sisältövaatimuksia valtakunnallisesta näkökulmasta.

1.

2.

3.

1.

2.

3.

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa asiaa on täsmennetty valtakunnallisesta näkökulmasta muun ohella siten, että alueidenkäytön suunnittelussa ja näin ollen myös yleiskaavoituksessa on haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätettävä riittävän suuri etäisyys. Asia on voitu riittävässä määrin konkretisoida jo maakuntakaavoituksessa, jolloin se ohjaa yleiskaavan laatimista, mutta ilman maakuntakaavaakin tavoite tulee sovellettavaksi yleiskaavoituksessa.

Tavoitteiden luonne ja sanamuoto

Sen määrittelyyn, mitä valtakunnallisen alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottaminen ja toteuttamisen edistäminen tarkoittaa, vaikuttaa kunkin tavoitteen luonne (kuva 3.2) ja sanamuoto.

Yleistavoitteet ovat luonteeltaan maakunta- ja yleiskaavaa koskevia periaatteita, jotka osoittavat suuntaa tai määrittelevät painotuksia alueidenkäytön ratkaisuille ja jotka edellyttävät usein kokonaisvaltaista alueidenkäyttöllistä tarkastelua. Yleistavoitteissa edellytetään jonkin tärkeänä nähdyn asian edistämistä tai tukemista, kuten aluerakenteen tasapainoisen kehittämisen tukemista, kaupunkien ja maaseudun vuorovaihtuksen edistämistä tai esimerkiksi liikennetarpeen vähentämistä. Tavoite on otettu huomioon ja sen toteuttamista on edistetty maakunta- ja yleiskaavoissa silloin, kun kaa-

vassa tavoitteelle on haettu tulkinta ja ratkaisu, joiden pohjalta arvioiden kaava kokonaisuutena on tavoitteen kanssa samansuuntainen. Toisaalta kaavassa vältetään ratkaisuja, jotka voisivat vaarantaa tai heikentää tavoitteen toteutumista. Yleistavoitteiden soveltaminen on kaavoitukselle luonteenomainen yhteensovittamistehtävä. Yleistavoitteet jättävät yleensä paljon liikkumavaraa kaavoissa tehtäville ratkaisuille.

Erityistavoitteet voivat olla luonteeltaan toimeksiantoja kaavoitukselle. Tällainen on esimerkiksi tavoite, jonka mukaan maakuntakaavassa tulee osoittaa tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvat alueet rannikko- ja tunturialueilla tiettyjen kriteerien mukaisesti tai tavoite, jonka mukaan maakuntakaavoituksessa on varauduttava kaukokuljettamiseen tarvittaviin maa-kaasu- ja öljyputkien linjauksiin Venäjältä. Tavoite on konkretisoitu silloin, kun toimeksianto on suoritettu eli esimerkkitapauksissa tavoitteen edellyttämät alueet on kaavassa osoitettu ja alueiden varaaminen perustuu tavoitteissa esitettyihin kriteereihin.

Erityistavoitteet voivat olla myös velvoitteita tehdä tai välttää tietyn tyyppisiä kaavaratkaisuja tai rajoja, joita kaavoituksessa ei saa ylittää. Tällainen reunaehtotyyppinen tavoite on esimerkiksi se, jonka mukaan uusia huomattavia asuin-, työpaikka- tai palvelutoimintojen alueita ei tule sijoittaa irralleen olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta tai tavoite, jonka mukaan uusia asuinalueita tai muita melulle herkkiä

Periaatteellisia linjauksia

”Elinympäristöjen toimivuutta ja taloudellisuutta edistetään hyödyntämällä olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta ja eheyttämällä taajamia. Taajamia eheyttäessä parannetaan elinympäristön laatua. Yhdyskuntarakennetta kehitetään siten, että palvelut ja työpaikat ovat hyvin eri väestöryhmien saavutettavissa.”

→ Kyseinen yleistavoite on konkretisoitu silloin, kun tavoite on maakunta- ja yleiskaavan lähtökohtana ja kun kaavassa on tehty ratkaisuja, joiden pohjalta arvioiden se on tavoitteen kanssa samansuuntainen eli yhdyskuntarakennetta eheyttävä. Toisaalta kaavassa on vältetty ratkaisuja, jotka voisivat heikentää taajamien eheyttämistä.

Reunaehdoja

”Alueidenkäytön suunnittelussa uusia huomattavia asuin-, työpaikka- tai palvelutoimintojen alueita ei tule sijoittaa irralleen olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta.....”

→ Kyseinen erityistavoite on konkretisoitu silloin, kun maakunta-, yleis- tai asemakaavan kaavaratkaisu ei ole tavoitteen vastainen eli kun uusia huomattavia asuin-, työpaikka- tai palvelutoimintojen alueita ei ole sijoitettu irralleen olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta.

Toimeksiantoja

”Maakuntakaavoituksessa on rannikko- ja tunturialueilla osoitettava tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvat alueet. Tuulivoimalat on ensisijaisesti pyrittävä sijoittamaan keskitetysti useamman voimalan yksiköihin.”

→ Kyseinen erityistavoite on konkretisoitu silloin, kun toimeksianto on suoritettu eli kun tuulivoimala-alueet on maakuntakaavassa osoitettu esitettyjen kriteerien mukaisesti.

Kuva 3.2: Esimerkkejä tavoitteiden konkretisoinnista niiden luonteen perusteella.

toimintoja ei tule sijoittaa melualueille. Näissä tapauksissa tavoite on otettu kaavassa huomioon silloin, kun kaavaratkaisu ei ole sen vastainen eli esimerkkitapauksessa silloin, kun kaavassa ei ole osoitettu siinä tarkoitettuja huomattavia toimintoja irralleen olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoit-

teet voivat olla vaikutuksiltaan tiukempia tai väljempinä riippuen niiden sanamuodoista. Tavoitteissa on voitu käyttää hyvinkin ehdottomia ilmaisuja. Tavoite, jonka mukaan alueidenkäytössä on varmistettava ydinvoimaloiden edellyttämät suojavyöhykkeet, ei jätä juurikaan liikkumavaraa kaavaratkaisuille. Toisaalta liikkumavaraa on voitu la-

1. ventaa käyttämällä sellaisia sanamuotoja kuin “mahdollisuuksien mukaan” tai “ensisijaisesti” tai sitten tavoite sallii poikkeavia ratkaisuja “erityisin perustein” tai jos “tarve- ja vaikutusselvityksiin perustuen pystytään osoittamaan, että rakentaminen on kestävän kehityksen mukaista”.

2. Tavoitteiden yhteensovittaminen

Maankäyttö- ja rakennuslaissa ja valtioneuvoston päätöksessä valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ei aseteta tärkeys- tai kiireellisyysjärjestykseen, vaan ne ovat keskenään samanarvoisia. Soveltamisalan puitteissa kaikki tavoitteet otetaan lähtökohtaisesti huomioon kaavaa laadittaessa. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden keskinäinen yhteen sovittaminen ja priorisointi tehdään kuitenkin kaavoituksessa tapauskohtaisesti. Kaavan tarkoituksesta ja tehtävistä sekä olosuhteista ja tarpeista riippuen valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet voivat painottua eri tavoin ja mahdollisuudet niiden edistämiseen voivat vaihdella.

3. Erityisesti laadittavana olevan kaavan tarkoitus ja tehtävät vaikuttavat valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden soveltamiseen ja niiden painotuksiin. Esimerkiksi yleiskaavan laatiminen koko kunnan käsitettävänä mahdollistaa tavoitteiden kattavan huomioon ottamisen. Sen sijaan yleiskaavan laatiminen vaiheittain johonkin asiakokonaisuuteen liittyen tai laatiminen jollekin kunnan osa-alueelle merkitsee sitä, etteivät kaik-

ki valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet eivätkä myöskään kaavan sisältövaatimukset välttämättä aktualisoidu kyseisessä kaavahankkeessa. Vaiheittain laadittu kaava ei kuitenkaan saa olla ristiriidassa sellaistenkaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa, jotka ovat laaditun kaavan aihepiirin ulkopuolella eivätkä ne saa myöskään vaikeuttaa niiden toteuttamista. Vastaavasti osa-alueittain laadittu kaava ei saa vaarantaa alueen ulkopuolisilla alueilla tavoitteiden toteuttamista.

Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteitakin joudutaan usein sovittamaan keskenään yhteen. Tavoitteiden mukaan kaavoituksessa on toisaalta varauduttava turvaamaan maanpuolustuksen alueidenkäytölliset tarpeet ja toisaalta on varmistettava valtakunnallisesti merkittävien luonto- ja kulttuuriperintöarvojen säilyminen. Esimerkiksi näiden tavoitteiden konkretisoimisessa voi käytännössä olla keskenään ristiriitaisia ratkaisuvaihtoehtoja. Ratkaisut on kuitenkin pyrittävä hakemaan sillä tavoin ja niistä vaihtoehdoista, joissa molemmat tavoitteet voivat toteutua. Mahdolliset ristiriitatilanteet on perusteltava huolellisesti.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottaminen ja toteuttamisen edistäminen voi edellyttää myös yhteensovittamista kaavoituksen muiden tavoitteiden kanssa, kuten maakuntakaavassa maakunnallisten ja paikallisten sekä muiden valtakunnallisten tavoitteiden kanssa. Mikäli valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja

muut tavoitteet ovat ristiriidassa keskenään, ratkaisun on MRL 24.2 §:n oikeusvaikutukset huomioon ottaen turvattava valtakunnallisen alueidenkäyttötavoitteen toteuttamisen edistäminen. Käytännössä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet kuitenkin yleensä mahdollistavat useita eri ratkaisuvaihtoehtoja, mikä näin jättää liikkumavaraa maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden huomioon ottamiselle.

Tavoitteiden käsittely eri kaavatasoilla

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otetaan huomioon sillä tavoin kuin kunkin kaavamudon tehtävä edellyttää.

Maakuntakaavassa tavoitteet konkretisoidaan siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä maakunnallisia ja seudullisia alueidenkäytön periaatteita ja aluevarauksia osoittavana yleispiirteisenä kaavana edellyttää ja mahdollistaa. Yleiskaavassa tavoitteet konkretisoidaan osaksi kunnan alueidenkäytön pääpiirteiden määrittelyä siinä määrin kuin yleiskaavan tehtävä kunnan tai sen osan yhdyskuntarakenteen ja maankäytön yleispiirteisen ohjaamisen ja eri toimintojen yhteen sovittamiseksi on tarpeen. Vastaavasti asemakaavassa tavoitteiden konkretisointi kytkeytyy sen tarkoitukseen osoittaa kunnan osa-alueen käytön ja rakentamisen järjestäminen. Näin ollen jokaisella kaavamuodolla on oma toisiaan täydentävä tehtävänsä tavoitteiden toteuttamisen edistämässä.

(kuva 3.3).

Maakunta-, yleis- ja asemakaavan mahdollisuudet eri tavoitteiden toteuttamisessa ovat erilaiset. Aluerakennetta koskevien yleistavoitteiden konkretisointi painottuu maakuntakaavatasolle. Toisaalta useiden elinympäristön laatua koskevien tavoitteiden konkretisointi painottuu selkeästi kuntakaavoituksen tasolle, erityisesti yleiskaavoitukseen. Esimerkiksi tavoite, jonka mukaan alueidenkäytön suunnittelussa tulee edistää jalankulun ja pyöräilyn verkostojen jatkuvuutta, koskee lähtökohtaisesti kaikkea kaavoitusta, vaikka tavoitteen toteuttamisen edistämässä on yleiskaavan merkitys keskeisin. Tavoite otetaan kuitenkin lähtökohtaisesti huomioon myös maakuntakaavassa. Se voi maakuntakaavassakin konkretisoida esimerkiksi siten, että määritellään ne alueet, joilla kuntien tulee huolehtia verkostojen yhtenäisyydestä yli kuntarajojen. Tavoite ei edellytä eikä maakuntakaavan tehtävä mahdollista sitä, että verkostojen jatkuvuus kunnan sisällä turvataisiin maakuntakaavalla. Näiltä osin asia tulee konkretisoitavaksi kuntakaavoissa.

1.

2.

3.

Esimerkitavoite:

“Liikennejärjestelmiä suunnitellaan ja kehitetään kokonaisuuksina, jotka käsittävät eri liikennemuodot ja palvelevat sekä asutusta että elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä.”

Maakuntakaavassa maakunnalliset ja seudulliset ratkaisut

Liikennejärjestelmien kehittämisessä maakuntakaavan ratkaisut painottuvat maakunnan keskusten ja haja-asutusalueiden sekä kaupunkiseutukuntien välisten eri kulkumuotojen yhteistyö- ja työnjakokysymyksiin. Maakuntakaavassa käsitellään mm. pääliikenneyhteyksien kehittämistä, rautateiden sähköistyksen ja muun kehittämisen alueidenkäytöllisiä varauksia sekä osoitetaan maakunnallisesti tai seudullisesti tärkeitä matkakeskuksia.

Yleiskaavassa alueidenkäytön pääpiirteet kunnassa

Yleiskaavassa liikennejärjestelmien kehittämistä käsitellään osana kunnan tai sen osan alueidenkäytön suunnittelua. Yleiskaavassa voivat painottua esimerkiksi joukkoliikenteen kehittämisen kannalta tärkeiden yhteyksien määrittely sekä hyvien yhteyksien järjestäminen joukkoliikenteen pysäkeille, terminaaleihin ja matkakeskuksiin.

Asemakaavassa alueidenkäytön yksityiskohtainen järjestäminen

Asemakaavassa tavoite voi konkretisoitua esimerkiksi siten, että siinä osoitetaan turvallinen kevyen liikenteen ja jakeluliikenteen pääsy rautatieasemille ja muihin matkakeskuksiin. Niiden yhteyteen varataan riittävät alueet polkupyörien pysäköintiin sekä sujuvaa ja turvallista liikennemuodosta toiseen vaihtamista varten sekä tarvittaessa riittävä alue autojen pysähtymistä ja pysäköintiä varten.

Kuva 3.3: Tavoitteiden käsittely eri kaavatasoilla.

3.2 Tavoitteiden vaikutukset kaavojen laatimistarpeeseen ja ajan tasalla pitoon

Maankäyttö- ja rakennuslain 24.2 §:n velvoite huolehtia valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta koskee vireillä olevaa tai vireille tulevaa kaa-

vahanketta, jolloin se on rinnastettavissa kaavojen sisältövaatimuksiin. Velvoite voidaan ymmärtää myös laajemmin siten, että maakuntien liitot ja kunnat ryhtyvät tarpeen mukaan toimenpiteisiin valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamiseksi. Maankäyttö- ja rakennuslaissa on eri kaavojen laatimistarvetta koskevat säännökset MRL 27 §:ssä maakuntakaavan, MRL

36 §:ssä yleiskaavan ja MRL 51 §:ssä asema-kaavan osalta. Näissä kaavojen laatimistarve ja ajan tasalla pito on kytketty suunnittelutarpeeseen, johon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet voivat osaltaan vaikuttaa.

Maakuntakaavan laatiminen

Maakuntakaavoitus on keskeisessä asemassa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamisessa. Suuri osa tavoitteista on kohdennettu koskemaan suoraan maakunnan suunnittelua tai maakuntakaavoitusta tai tavoitteiden konkretisointi muutoin edellyttää niiden maakunnallistamista, jolloin ne maakuntakaavan kautta ohjaavat kuntien kaavoitusta. Maakuntakaavan ohjausvaikutus asettaa suuret vaatimukset maakuntakaavan ajantasaisuudelle.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan maakunnan liiton tulee huolehtia tarpeellisesta maakuntakaavan laatisesta, kaavan pitämisestä ajan tasalla ja sen kehittämisestä. Säännös korostaa tarveharkintaisen, maakunnan kehittämis- ja suunnittelutarpeisiin perustuvan kaavoituksen periaatetta. Maakuntakaavan laatimistarvetta arvioitaessa otetaan lähtökohdaksi huomioon lain 25 §:n säännös maakunnan suunnittelun tehtävistä. Niissä korostuu valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden konkretisointi. Maakuntakaavan laatimista on näin ollen pidettävä tarpeellisena silloin, kun valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden konkretisointi ja soveltaminen yhteen maakunnan

omien tavoitteiden kanssa on tarpeen.

Valtioneuvoston valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevan päätöksen mukaan tavoitteiden edistämisen kannalta on välttämätöntä, että maakuntien liitot huolehtivat maakuntakaavan ajantasaisuuden arvioinnista ja maakuntakaavan ajan tasalla pidosta. Edelleen päätöksessä todetaan, että maakuntien liittojen on arvioitava voimassa oleva kaava sen jälkeen kun valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on ensimmäisen kerran annettu ja aina kun niitä uusitaan.

Maakuntakaavan laatimistarvetta ja kaavan ajantasaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden suhde voimassa olevaan seutukaavaan/maakuntakaavaan ja toisaalta maakunnan omat kehittämistavoitteet ja kaavoitustarpeet samoin kuin tapauskohtaiset olosuhteet suhteessa tavoitteisiin.

Valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista johtuva kaavan laitimis- tai muutostarve voi syntyä myös silloin, kun tavoitteen ilmaisemassa asiantilassa tapahtuu muutoksia. Esimerkiksi tavoitteet edellyttävät, että turvataan maanpuolustuksen alueidenkäyttölliset tarpeet tai että varmistetaan energiahuollon valtakunnalliset tarpeet. Nämä tarpeet voivat muuttua ajanoloon.

Kuntakaavojen laatiminen

Maankäyttö- ja rakennuslain 36 §:n mukaan kunnan tulee huolehtia tarpeellisesta yleis-

1.

2.

3.

1.
2.
3.

kaavan laatimisesta ja sen pitämisestä ajan tasalla. Kunnan tulee laatia yleiskaava, jos se on tarpeen alueidenkäytön ohjaukseen liittyvistä syistä. Kaavan laatimistarveky-nyksen ylittyminen on riippuvainen alueidenkäytön ohjaustarpeesta. Laatimistarve johtuu yleensä kunnallisesta alueidenkäytön ohjauksen tarpeesta, mutta myös maakunnalliset ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet voivat edellyttää yleiskaavoitusta ja vaikuttaa näin kaavan laatimistarpeeseen ja ajan tasalla pitoon.

Kuntakaavojen laatimistarvetta ja kaavan ajantasaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja niitä konkretisoivan maakuntakaavan suhde voimassa olevaan kaavaan ja toisaalta kuntien omat kehittämistavoitteet ja -tarpeet samoin kuin tapauskohtaiset olosuhteet ja niiden suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin.

Jos kuntakaava on ristiriidassa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tai maakuntakaavassa tulkittujen tavoitteiden kanssa, se voi olla osoitus kuntakaavan vanhentuneisuudesta ja tarpeesta kaavan muuttamiseen. Tarve syntyy varsinkin silloin, kun voimassa oleva kaava voi vaikeuttaa tavoitteiden toteutumista. Tällainen tilanne on kyseessä erityisesti silloin, kun voimassa oleva kaava on ristiriidassa tavoitteissa esiin nostettujen alueidenkäytöllistä varautumista edellyttävien hankkeiden, kuten maakaasu- ja öljyputkien linjausten, oikoradan tai muun vastaavan kanssa.

Kaavojen laatiminen vaiheittain tai osa-alueittain

Maakunta- ja yleiskaavoja voidaan ja käytännössä usein laaditaan vaiheittain tai osa-alueittain. Tällöin tarvittavat aihepiirit sisältävä kokonaiskaava syntyy pienemmistä osista. Voi olla myös niin, että aihepiiriltään hyvinkin laaja-alaisessa maakunta- tai yleiskaavassa on jäänyt käsittelemättä jokin aihealue. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisen kannalta on tarpeellista, että vaiheittain tai osa-alueittain laaditut kaavat rajataan sisällöltään ja aihepiiriltään siten, että kaava mahdollistaa tavoitteiden mahdollisimman tasapainoisen käsittelyn. Lisäksi laadittaessa kaavoja vaiheittain tai osa-alueittain tuodaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden käsittelemättömät asiakokonaisuudet selkeästi esille kaava-asiakirjoissa, jotta kaavan ohjausvaikutuksen kattavuudesta ei jäisi epäselvyyttä.

3.3

Esimerkkejä tavoitteiden soveltamisesta

Esimerkki 1: Yleistavoite yhdyskuntarakenteen eheyttämisestä

“Elinympäristöjen toimivuutta ja taloudellisuutta edistetään hyödyntämällä olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta ja eheyttämällä taajamia. Taajamia eheyttäessä parannetaan elinympäristön laatua. Yhdyskuntarakennetta kehitetään siten, että palvelut ja työpaikat ovat hyvin eri väestöryhmien saavutettavissa.”

Soveltamisala: Kyseessä on yleistavoite, joka koskee maakunta- ja yleiskaavoitusta sekä valtion viranomaisten toimintaa.

Konkretisointi: Tavoite on luonteeltaan periaatteellinen linjaus, joka nostaa yhdyskuntarakenteiden kehittämisen suunnaksi niiden eheyttämisen. Eheyttäminen koskee erityisesti kaupunkien ja kaupunkiseutujen yhdyskuntarakennetta mutta myös maaseututaajamia.

Kaavaratkaisut valitaan tavoitteen mukaisesti niistä vaihtoehdoista, joissa lähtökohtana on olemassa oleva yhdyskuntarakenne ja sen tukeminen, elinympäristön laadun paraneminen ja palvelujen ja työpaikkojen hyvä saavutettavuus. Kaavoituksessa kiinnitetään huomiota keinoihin, joilla yhdyskuntarakenteen hajautuminen voidaan estää ja saada jo rakennettu infrastruktuuri tehokkaaseen käyttöön. Eheyttämisen mahdollisuudet ja keinot ovat yleensä

erilaiset eri yhdyskunnissa. Varsinkin se, onko kysymys väestömäärältään kasvavasta vai supistuvasta alueesta, vaikuttaa asiaan. Käytännössä kysymys voi olla jo kaavoitettujen alueiden toteuttamisen edistämisestä tai niiden uudelleen arvioinnista. Konkretisointi voi tarjota nykyisen rakenteen lomaan jääneiden keskeneräisten tai muiden vajaakäytössä olevien alueiden saattamista rakennusten, rakenteiden tai viheralueiden rakentamiseen tai sitten nykyisen yhdyskuntarakenteen ulkopuolisten alueiden poissulkemista taajamatoiminnoilta.

Yhdyskuntarakenteen eheyttäminen tulee esille yleistavoitteen ohella useissa erityistavoitteissa. Erityistavoitteissa esimerkiksi edellytetään yhdyskuntarakenteen kehittämisen lähtökohdaksi maakunta- ja yleiskaavoissa perusteltua väestönkehitysarvioita. Lisäksi kaupunkiseuduilla on selvitettävä toimiva liikennejärjestelmä sekä palvelujen saatavuutta edistävä keskusjärjestelmä ja palveluverkko sekä sen yhteydessä vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittuminen. Edelleen todetaan, ettei uusia huomattavia asuin-, työpaikka- tai palvelutoimintojen alueita tule sijoittaa irralleen olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta.

1.

2.

3.

Käsittely eri kaavatasoilla: Tavoite konkretisoidaan maakunta- ja yleiskaavassa niiden tehtävien asettamissa puitteissa. Maakuntakaavassa yhdyskuntarakenteen eheyttämistä käsitellään siltä osin kuin sillä on maakunnallisia tai seudullisia vaikutuksia. Käsiteltäväksi tulevat esimerkiksi kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen periaatteet ja yhteensovittamiskysymykset. Muidenkin yhdyskuntien osalta voidaan esittää kunta-kohtaisia yhdyskuntarakenteen kehittämisen ja mitoituksen periaatteita, jos yhdyskuntarakenteen kehittämisvaikutukset esimerkiksi väestökehityksen suhteen ulottuvat merkittävässä määrin myös naapurikuntien puolelle.

Yleiskaavassa eheyttämistä tarkastellaan taajamakohtaisesti. Laaja-alaisessa yleiskaavassa voidaan hahmotella yhdyskuntarakenteen kehittämisen vaihtoehtoja ja arvioida niitä olemassa olevan rakenteen hyödyntämisen ja eheyttämisen näkökulmasta. Lisäksi siinä voidaan osoittaa eheyttämisalueita eli edullisia tai keskeneräisiä ja vajaasti toteutuneita alueita.

Valtion viranomaisten toiminnassa eheyttämistä voidaan edistää esimerkiksi suuntaamalla valtion rahoitusta ja lainoitusta sellaiseen rakentamiseen, joka eheyttää yhdyskuntarakennetta.

Esimerkki 2: Erityistavoite jalankulun ja pyöräilyn verkostoista

“Alueidenkäytön suunnittelussa on varattava riittävät alueet jalankulun ja pyöräilyn verkostoja varten sekä edistettävä verkostojen jatkuvuutta.”

Soveltamisala: Kyseessä on erityistavoite, jonka sanamuodon “alueidenkäytön suunnittelussa” mukaisesti tulee sovellettavaksi kaikessa kaavoituksessa.

Konkretisointi: Tavoite on luonteeltaan alueidenkäytön suunnittelulle annettu toimeksianto. Tavoite on konkretisoitu silloin, kun kaavoituksessa on varattu riittävät alueet jalankulun ja pyöräilyn verkostoja varten ja kun kaavaratkaisut edistävät verkostojen jatkuvuutta.

Tavoite tulee huomioon otettavaksi taajamissa ja kyläalueilla sekä laajemminkin esimerkiksi kaupunkiseutujen puitteissa eli alueilla, joissa on tarvetta ohjata jalankulkua ja pyöräilyä ja jossa siihen voidaan alueidenkäytön suunnittelun keinoin vaikuttaa. Tavoitteessa esitetyt kriteerit, riittäviä alueita ja verkostojen jatkuvuus, ovat joustavia ilmaisuja ja sellaisenaan tapauskohtaisesti ratkaistavia.

Käsittely eri kaavatasoilla: Tavoitteen konkretisointi painottuu kuntatasolle. Maakuntakaavoituksessakin on kuitenkin lähtökohtaisesti

selvitettävä, voidaanko tavoitetta edistää maakuntakaavan keinoin. Maakuntatasolla varsinkin kaupunkiseudut ovat sellaisia yhtenäisiä alueita, joissa on usein tarve varmistaa verkostojen jatkuvuus yli kuntarajojen. Maakuntakaavassa voidaan esimerkiksi kaupunkiseutua koskevaan kehittämisperiaatemerkinään sisällyttää kaavamääräys, jonka mukaan kuntien on yleiskaavoituksessaan varmistettava osoitetulla alueella verkostojen jatkuvuus. Kaupunkiseudulle voidaan myös osoittaa pyöräilyn verkosto.

Kuntakaavojen osalta tavoitteen edistäminen merkitsee maakuntakaavassa osoitettujen yleiskunnallisten tarpeiden huomioon ottamista ja tarkentamista sekä ennen kaikkea kunnan sisäisen alueidenkäytön järjestämistä tavoitteen edellyttämällä tavalla. Yleiskaavassa voidaan esittää taajaman tai koko kunnan puitteissa kevyen liikenteen reitistö ja varmistaa sen toteuttamismahdollisuuksien säilyminen MRL 43.2 §:n rakentamisrajoituksella. Lisäksi tavoitetta voidaan edistää huolehtimalla eri toimintojen sijoittumisesta niin, ettei verkostojen jatkuvuus vaarannu. Asemakaavassa osoitetaan yksityiskohtaiset aluevaraukset yleiskaavaa täsmentäen. Ilman yleiskaavaakin asemakaavassa on varmistettava tavoitteen huomioon ottaminen ja toteuttamisen edistäminen.

1.

2.

3.

Esimerkki 3: Erityistavoite hyvistä ja yhtenäisistä peltoalueista

“Ilman erityisiä perusteita ei hyviä ja yhtenäisiä peltoalueita tule ottaa taajamatoimintojen käyttöön...”

Soveltamisala: Kyseessä on erityistavoite, joka koskee kaikkea kaavoitusta ja myös valtion viranomaisten toimintaa.

Konkretisointi: Tavoite on luonteeltaan alueidenkäytölle ja sen suunnittelulle asetettu reunaehto, joka ohjaa alueidenkäyttöä varsinkin taajamien läheisyydessä.

Tavoite on konkretisoitu kaavoituksessa silloin, kun hyviä ja yhtenäisiä peltoalueita ei ole otettu taajamatoimintojen käyttöön. Se, mikä on hyvä ja yhtenäinen peltoalue, on tapauskohtaisesti harkittava. Peltoalueiden säilymisen perusteet kytkeytyvät maatalouden harjoittamisen edellytysten turvaamiseen, mutta asialla on merkitystä myös maiseman ja luonnon monimuotoisuuden kannalta. Taajamien alueidenkäyttöä koskevat varsinkin eheytyvää yhdyskuntarakennetta ja elinympäristön laatua koskevat tavoitteet.

Niissä edellytetään mm. yhdyskuntarakenteen kehittämistä siten, että palvelut ja työpaikat ovat hyvin saavutettavissa. Yhteensovittaminen peltoalueiden turvaamista koskevan tavoitteen kanssa merkitsee sellaisten ratkaisuvaihtoehtojen hakemista, jossa molemmat tavoitteet voivat toteutua mahdollisimman hyvin ja tasapainoisesti.

Tavoitteen sanamuoto mahdollistaa taajamatoimintojen sijoittumisen hyvillä ja yhtenäisillä peltoalueilla erityisin perustein. Nämä on kaavassa tuotava selvästi esille kaavaratkaisujen vaihtoehtojen vaikutusarviointeihin perustuen. Erityisenä perusteena voi olla esimerkiksi se, että asuntorakentamiselle tai muulle yhdyskuntarakentamiselle ei pystytä osoittamaan vaihtoehtoisia sijaintiratkaisuja kasvavassa taajamassa.

Käsittely eri kaavatasoilla: Tavoitteen konkretisointi painottuu yleispiirteiseen kaavoitukseen. Maakuntakaavassa asiaa tarkastellaan lähinnä kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen periaatteita määriteltäessä ja yleiskaavoissa taajamakohtaisesti. Yhdyskuntarakenteen kehittämiseksi haetaan sellaisia pitkän tähtäimen linjauksia, joiden avulla taajamatoiminnot voivat sijoittua muualle kuin hyvillä ja yhtenäisillä peltoalueille. Tavoitteen konkretisointi, erityisesti yleiskaavoituksessa, edellyttää yleensä aluevarauksia. Taajamatoimintojen alueet osoitetaan muualle kuin hyvillä ja yhtenäisillä peltoalueille, jotka puolestaan voidaan osoittaa maatalousalueiksi.

Asemakaavassa tehdään yksityiskohtaiset aluevaraukset. Asemakaavoituksessa tavoite otetaan huomioon yleensä yleispiirteisemmän kaavan ohjausvaikutuksen välityksellä. Ilman yleiskaavaakin asemakaavassa on varmistettava tavoitteen huomioon ottaminen.

Esimerkki 4: Erityistavoite varautumisesta valtakunnallisiin hankkeisiin

“Alueidenkäytön suunnittelussa on säilytettävä mahdollisuus toteuttaa Kerava-Lahti-oikorata, moottoriväylä välillä Turku-Helsinki-Vaalimaa ja muita valtakunnallisesti merkittäviä väyliä. Alueidenkäytön suunnittelussa on lisäksi turvattava vesiliikenteen yhteismahdollisuudet Saimaan vesistöstä Suomenlahteen.”

Soveltamisala: Kyseessä on erityistavoite, joka käytetyn sanamuodon “alueidenkäytön suunnittelussa” mukaisesti tulee sovellettavaksi kaikessa kaavoituksessa kunkin kaavan tehtävien mukaisesti.

Konkretisointi: Tavoite on konkretisoitu kaavassa silloin, kun siinä on säilytetty mahdollisuus väylän rakentamiseen joko osoittamalla väylää koskeva aluevaraus tai muu merkintä tai ohjaamalla muuta alueidenkäyttöä sillä tavoin, ettei se estä tai muutoin vaarana väylän rakentamismahdollisuuksia.

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa painotetaan olemassa olevien valtakunnallisesti merkittävien yhteysverkostojen kehittämismahdollisuuksien turvaamista ja niiden ensisijaisuutta. Nyt esimerkkinä oleva tavoite kuitenkin kytkeytyy mahdollisiin uusiin väyliin, joita koskevat yhteystarpeet konkretisoituvat liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan toiminnassa. Kerava-Lahti-oikorata ja moottoriväylä välillä Turku-Helsinki-Vaalimaa ovat nimeltä mainittuja yhteystar-

peita, jotka olivat tiedossa valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista päätettäessä ja joiden toteuttamismahdollisuudet haluttiin erityisesti turvata. Tavoitteen mukaisilla muilla valtakunnallisesti merkittävillä väylillä tarkoitetaan esimerkiksi tieliikenteen osalta valtateitä, TEN-verkoston teitä ja E-teitä, virallisiin rajanylityspaikkoihin johtavia maanteitä, talvisatamiin johtavia teitä ja katuja, raskaan ja säännöllisen lentoliikenteen, myös sotilasliikenteen lentoasemille johtavia teitä sekä valtakunnallisesti merkittäviin matkakokeskuksiin ja tavaraterminaaleihin johtavia teitä.

Tavoitteen konkretisointi edellyttää myös muiden valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamista ja yhteensovittamista. Eriyteisesti siihen liittyy tavoite, jonka mukaan yhteysverkostoja koskevassa alueidenkäytössä ja sen suunnittelussa on otettava huomioon ympäröivä maankäyttö ja lähiympäristö, erityisesti asutus, arvokkaat luonto- ja kulttuurikohteet ja -alueet sekä maiseman erityispiirteet.

Käsittely eri kaavatasoilla: Yleensä väylät koskevat useita kuntia, jolloin tavoite on pyrittävä konkretisoimaan ensin maakuntakaavassa, jonka jälkeen se otetaan huomioon kuntakaavoituksessa. Ennen maakuntakaavaa on kuitenkin myös kuntakaavoissa säilytettävä mahdollisuus väylän toteuttamiseen lähinnä muuta alueidenkäyttöä ohjaamalla.

1.

2.

3.

Esimerkki 5: Erityistavoite turvetuotantoalueiden määrittelystä

”Maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon turvetuotantoon soveltuvat suot ja sovitettava yhteen tuotanto- ja suojelutarpeet. Turpeenot- toalueiksi varataan ensisijaisesti jo ojitettuja soi- ta. Turpeenoton vaikutuksia on tarkasteltava va- luma-alueittain ja otettava huomioon erityisesti suoluonnon monimuotoisuuden säilyttämisen ja muiden ympäristönäkökohtien sekä taloudel- lisuuden asettamat vaatimukset.”

Soveltamisala: Tavoite on maakuntakaavoituk- selle annettu toimeksianto. Vain maakuntakaavan ratkaisuna se ohjaa kuntakaavoitusta ja viran- omaisten toimintaa maakuntakaavan oikeusvai- kutusten puitteissa.

Maakunnan liiton tulee ryhtyä toimenpiteisiin, joilla turvetuotannon alueidenkäytölliset edelly- tykset selvitetään ja ratkaistaan maakuntakaa- voituksessa tavoitteen mukaisesti edellyttäen, että kyseisen maakunnan alueella on turvetuo- tannon tarpeita.

Konkretisointi: Ratkaisun tulee pohjautua selkeästi tavoitteissa edellytettyjen näkökohti- en huomioon ottamiseen sekä niiden selvittä- miseen ja arviointiin. Tavoitteessa painottuu tuotanto- ja taloudellisuusnäkökohtien samoin kuin suojelun ja muiden ympäristönäkökohti-

en selvittäminen ja yhteensovittaminen. Rat- kaisu edellyttää valuma-aluekohtaista tarkaste- lua. Se edellyttää myös jo ojitettujen soiden kartoittamista, mikäli kaavassa päädytään alue- varausten osoittamiseen. Lisäksi on otettava huomioon mahdollisten muiden valtakunnallis- ten alueidenkäyttötavoitteiden asettamat vaati- mukset ja yhteensovittamistarpeet.

Näiden tarkastelujen pohjalta asiassa päädy- tään ratkaisuun, joilla luodaan turvetuotannolle alueidenkäytölliset edellytykset pitkällä aikavä- lillä. Maakuntakaavassa voidaan osoittaa turve- tuotantoon käytettävissä olevat alueet alueva- rausmerkinnöin tai esimerkiksi valuma-alue- kohtaisin kehittämisperiaatemerkinnöin. Rat- kaisussa on poissuljettu esimerkiksi aluevara- usmerkinnöin ne alueet, jotka on varattava muuhun tarkoitukseen, kuten suojeluun. Kaa- vamaääräyksiin voidaan antaa alueidenkäyttöön liittyviä velvoitteita esimerkiksi turvetuotan- non ajoituksesta, tarvittavista vesistönsuojelu- toimenpiteistä jne. On huomattava, että tavoit- teen ratkaisuna ei voi olla se, että mainittujen velvoitteiden selvittäminen toistetaan kaava- määräyksissä ja siirretään muille tahoille tai että kaavassa osoitetaan turvetuotantoalueita ilman että tavoitteiden edellyttämät näkökohdat ovat ohjanneet ratkaisuja.

Esimerkki 6: Erityistavoite loma-asutuksen mitoituksesta

“Alueidenkäytön suunnittelussa rantaan tukeutuva loma-asutus on mitoitettava siten, että turvataan luontoarvoiltaan arvokkaiden ranta-alueiden säilyminen sekä loma-asumisen viihtyisyys.”

Soveltamisala: Kyseessä on erityistavoite, joka sanamuodon “alueidenkäytön suunnittelussa” mukaisesti tulee sovellettavaksi maakunta-, yleis- ja asemakaavoituksessa.

Konkretisointi: Tavoite tulee sovellettavaksi ranta-alueilla silloin kun niissä ohjataan ja mitoitetaan loma-asutusta. Loma-asutusta ohjaavien yleis- ja asemakaavojen osalta MRL 73 §:ssä on erityiset sisältövaatimukset, jotka tulevat sovellettavaksi näitä kaavoja koskevien muiden sisältövaatimusten ohella. Erityisissä sisältövaatimuksissa painottuvat ympäristön huomioon ottaminen ja luonnonsuojelu. Kyseenä oleva valtakunnallinen alueidenkäyttötavoite täsmentää sisältövaatimuksia mitoituksen osalta tuoden näkökulmaksi luontoarvoiltaan arvokkaiden alueiden säilymisen ja loma-asumisen viihtyisyyden.

Tavoite on konkretisoitu silloin, kun kaavassa loma-asutuksen mitoitusta mahdollistaa luontoarvoiltaan arvokkaiden alueiden säilymisen ja loma-asumisen viihtyisyyden. Luontoarvoiltaan arvokkaiden ranta-alueiden säilyminen edellyttää yleensä pienempää mitoitusta kuin alueilla, joilla tällaisia arvoja ei ole. Kaavoitettavalla alueel-

la mitoitusta voidaan vyöhykkeistää luontoarvoiltaan arvokkaisiin alueisiin ja vastaavasti loma-asutukseen paremmin soveltuviin osiin. Vyöhykkeistämisen mukainen loma-asumisen kohdentaminen voi myös vähentää tarvetta teiden ja sähkölinjojen rakentamiseen luontoarvoiltaan arvokkailla alueilla.

Mitoituksessa on otettava huomioon myös loma-asumisen viihtyisyys. Tavoite ei tältä osin lähtökohdiltaan ota kantaa siihen, tuleeko loma-asutuksen olla harvaa tai keskittyntä. Viihtyisyysnäkökulma voi kuitenkin edellyttää mitoitukselta sellaista väljyyttä, joka mahdollistaa kaava-alueella riittävien alueiden varaamisen yhteisiin tarkoituksiin. Se edellyttää yleensä myös rannan ja vesistön muodon, maiseman, peitteisyyden, teknisen huollon järjestämismahdollisuuksien ja muiden vastaavien viihtyisyyteen vaikuttavien olosuhteiden huomioon ottamista mitoituksen lähtökohtana.

Käsittely eri kaavatasoilla: Loma-asutuksen mitoitusta tulee esille lähinnä kuntakaavoissa, erityisesti suoraan rakentamista ohjaavissa ranta-yleis- ja asemakaavoissa. Näissä kaavoissa mitoitustaperusteita voidaan tarkastella vyöhykkeittäin ja kiinnittää huomiota loma-asumisen viihtyisyyden turvaamiseen esimerkiksi suojapuustoa tai rakennuspaikan kokoa ja määrää koskevin kaavamääräyksin. Yleiskaavoissa voidaan laajemmin

1.

2.

3.

1.
2.
3.

kin määritellä ranta-alueiden alueidenkäytön ja sen osana loma-asutuksen sijoittumisen ja mitoituksen pääpiirteitä.

Maakuntakaavassa ranta-alueilla painottuvat loma-asutuksen ohjaaminen aluerakenteellisesti edullisille alueille ja varsinkin luontoarvojen ja virkistyskäytön edellytysten turvaaminen.

Maakuntakaavassa ranta-alueiden loma-asutuksen mitoitus voi tulla kysymykseen lähinnä sellaisilla vesistöalueilla, jotka ulottuvat useiden kuntien alueilla tai joilla muutoin on maakunnallista tai seudullista merkitystä. Esimerkiksi meren rannikolla tavoitteen huomioon ottamiseksi saattaa olla tarpeen määritellä loma-asutuksen mitoituksen yleisperiaatteita, jos sinne kohdistuu rakentamispaineita ja alueella on tarvetta säilyttää luontoarvoiltaan arvokkaita alueita.

*Tavoitteiden huomioon ottaminen
kaavoituksen eri vaiheissa*

1.

2.

3.

4.

Tavoitteiden huomioon ottaminen kaavoituksen eri vaiheissa

1.

2.

3.

4.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottaminen asettaa erilaisia vaatimuksia kaavoitukselle sen eri vaiheissa. Tavoitteiden toteuttamisen kannalta on tärkeää, että varmistetaan niiden huomioon ottaminen kaavoitusprosessissa sen alusta lähtien siten, että tavoitteet osaltaan ohjaavat kaavaratkaisuja. Tämä vaatii valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden systemaattista käsittelyä kaavoituksen eri vaiheissa. Tämä on erityisen tarpeen silloin kun kysymys on maakuntakaavasta tai laaja-alaisesta tai muutoin merkittävästi alueen käyttöä muuttavasta tai ympäristöön vaikuttavasta yleiskaavasta. Sen sijaan asemakaavoituksessa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden suoranaiset vaikutukset kaavaprosessiin saattavat olla vähäiset erityisesti silloin, kun keskeisimmät periaatteelliset ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden konkretisoinnin kannalta keskeiset ratkaisut on tehty jo yleiskaavassa.

Tavoitteet osana kaavoituksen seurantaa

Maakuntien ja kuntien alueidenkäytön ja sen suunnittelun seurannan merkitystä on tarpeen korostaa kaavoitusta edeltävänä ja sen jälkeisenä vaiheena. Maakunnan liiton

ja kunnan on suositeltavaa arvioida alueensa alueidenkäytön nykytilaa sekä kaavoituksen ajantasaisuutta ja laatimis- ja muutostarpeita valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kannalta ja lisäksi kuntakaavojen osalta vielä maakuntakaavan ohjausvaikutuksen kannalta. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukanaan tuomat velvoitteet sekä tavoitteiden konkretisointi maakuntakaavassa voivat olla osaltaan lähtökohtana kaavatyön vireille saattamiseen.

Kaavatyön käynnistäminen ja tavoitteenasettelu

Jo heti kaavatyön alussa on hyvä tunnistaa kaavan sisältövaatimukset ja niitä valtakunnallisesta näkökulmasta täsmentävät valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet kaavan lähtökohtina.

Kaavan aloitus- ja tavoitevaiheen aikana on syytä tehdä tarkastelu, jossa valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet käydään läpi ja arvioidaan niitä vireille tulleen kaavan lähtökohdista ottaen huomioon tavoitteiden vertailu mahdolliseen voimassa olevaan kaavaan ja toisaalta paikallisiin olosuhteisiin nähden. Tämä tarkastelu tuo esille ne valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet,

jotka tulevat sovellettavaksi kyseiseen kaavamuotoon ja se kertoo, mitä tavoitteita laadittavassa kaavassa on mahdollista edistää. Tarkastelun avulla voidaan hahmottaa kokonaiskuvaa siitä, mikä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden rooli kyseisessä kaavahankkeessa tulee olemaan.

Tarkastelu antaa perusteita arvioida valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisen ja toteuttamisen edistämisen kannalta tarvittavia toimenpiteitä, jotka koskevat niin tavoitteenasettelua, kaavan sisällön suunnittelua, selvitysten tarvetta ja vaikutusten arvioinnin järjestämistä sekä osallistumista ja vuorovaikutusta erityisesti valtion ympäristöhallinnon ja muiden viranomaistahojen kanssa. Kuntakaavojen osalta tarkastelussa otetaan huomioon myös valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden konkretisointi maakuntakaavassa.

Kaavan valmistelu

Kaavan valmisteluvaiheessa ratkaisuvaihtoehtojen muodostaminen, vaihtoehtojen arviointi ja valinnat sekä muiden kaavaratkaisujen tekeminen ovat valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden konkretisoinnin kannalta keskeiset. Oleellista on varmistaa, että tavoitteisiin haetaan maakuntakaavassa maakunnallinen ja kuntakaavoissa kuntaa koskeva tulkinta ja ratkaisu.

Selvitykset antavat lähtökohdan ratkaistavien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden määrittelylle, niiden konkreti-

soinnille ja ne perustelevat myös kaavaratkaisujen tarpeellisuutta. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja niissä esitetyt näkökohdat ja vaatimukset selvitetään siinä määrin kuin kunkin kaavan tehtävä edellyttää. Erityistavoitteet asettavat usein suoria selvittämistä koskevia toimeksiantoja mutta myös muissa tavoitteissa painotetaan asioita ja näkökulmia, jotka edellyttävät selvittämistä kaavan valmistelun pohjaksi. Esimerkiksi maakunta- ja yleiskaavan perustaksi tavoitteet edellyttävät perusteltua väestönkehitysarviota sekä kaupunkiseuduilla toimivan liikennejärjestelmän ja palveluverkon selvittämistä.

Vaikutusarviointien avulla voidaan selvittää, mitkä mahdollisista vaihtoehdoista ja toteutustavoista ovat valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edistämisen kannalta hyväksyttäviä ja millä edellytyksillä tai reunaehdoilla kaavaratkaisu on toteutuskelpoinen eli tavoitteiden mukainen ja niitä edistävä. Tavoitteet antavat lähtökohdan arvioida kaavan tavoiteltuja vaikutuksia. Valittavat arviointikriteerit tulisivat valita siten, että niissä painottuvat tavoitteissa esiin tuodut näkökulmat.

Kaavaselostuksen merkitys

Kaavaselostuksella on merkittävä rooli valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja yleensä kaavan tavoitteiden, eri vaihtoehtojen ja niiden vaikutusten sekä kaavaratkaisujen perusteiden arvioimiseksi.

1.

2.

3.

4.

1.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksessa on luetelo niistä asioista, jotka selostuksessa tulee käsitellä. Maakuntakaavan ja yleiskaavan osalta yhtenä velvoitteena on esittää selvitys kaavan suhteesta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin. Tavoitteiden kannalta kaavaselostuksessa selvitetään hyväksytyyn kaavan osalta ja sen eri laatimisvaiheiden aikana, millä tavoin tavoitteet on otettu huomioon ja miten kaava edistää niiden toteuttamista. Kaavoituksen ennako-ohjauksen kannalta kaavaselostuksen laatiminen kaavatyön kuluessa tukee vuorovaikutusta ja parantaa arvioinnin ja palautteenannon edellytyksiä kaavan eri laatimisvaiheissa.

3.

Maakunta- ja yleiskaavan suhde tavoitteisiin voidaan selostuksessa esittää omalla seikkaperäisenä tarkastelunaan tavoitteittain tai samaa aihepiiriä kuvaavain tavoite-ryhmittäin. Tämä on tarpeen yleensä maakuntakaavoituksessa ja yleiskaavoituksessakin erityisesti silloin, kun kysymys on laajalaisesta tai muutoin merkittävästi alueen käyttöä muuttavasta taikka ympäristöön merkittävästi vaikuttavasta yleiskaavasta. Suhde voidaan esittää myös yhteenvetona. Tällöin kaavan suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin otetaan tarkemmin esille niissä kohdin, joissa tarkastellaan kaavan lähtökohtia ja tavoitteita, kaavan vaikutuksia sekä kaavaratkaisuja ja niiden perusteluja. Erityisesti on tarpeen tuoda esille mahdollisten eri valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevien ristiriitojen käsittely ja tehdyn ratkaisun perustelut tältä osin.

Asemakaavan selostuksen osalta maankäyttö- ja rakennusasetus ei edellytä erikseen selvittämään suhdetta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on kuitenkin hyvä mainita kaavan yhtenä lähtökohtana ja tarvittaessa selvittää suhdetta niihin, jos asemakaavan taustalla ei ole yleiskaavaa tai jos asemakaavassa on tehty ratkaisuja, joilla on vaikutusta esimerkiksi tavoitteiden mukaisen alueidenkäytöllistä varautumista edellyttävien hankkeiden toteuttamiseen.

Kaavoituksen ohjaus ja valvonta

1.

2.

3.

4.

5.

Kaavoituksen ohjaus ja valvonta

Valtion ympäristöhallinnon kaavaohjauksessa painottuu valtakunnallisesti tärkeiden tavoitteiden, erityisesti valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottaminen maakunta- ja kuntakaavoituksessa. Valtion rooli painottuu nimenomaan ennako-ohjaukseen sekä neuvonta- ja asiantuntija-avun antamiseen, mikä edellyttää kaavoitusprosessin kuluessa tiivistä vuorovaikutusta kaavan laatimisesta vastaavan maakunnan liiton tai kunnan sekä valtion ympäristöhallinnon ja muiden viranomaistahojen kesken.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat keskeinen kaavoituksen ennako-ohjauksen väline. Ne antavat ennako-ohjaukselle sisältöperustan valtakunnallisesti tärkeissä kysymyksissä ja siten myös edesauttavat ohjauksen johdonmukaisuutta ja ennakoitavuutta maan eri osissa.

5.1 Ympäristöhallinnon sisäinen työnjako

Kaavoituksen ohjausta ja valvontaa koskeva työnjako ympäristöministeriön ja alueellisten ympäristökeskusten välillä on kirjattu maankäyttö- ja rakennuslakiin. Sen mukaisesti ympäristöministeriö vastaa maakunta-

kaavoituksen ja alueelliset ympäristökeskukset kuntakaavoituksen edistämisestä, ohjauksesta ja valvonnasta.

Maankäyttö- ja rakennuslain 17 §:n mukaan ympäristöministeriö edistää, ohjaa ja valvoo maakuntakaavoitusta ja 31 §:n mukaan vahvistaa maakuntakaavat. MRA 11 §:n mukaan alueellinen ympäristökeskus kutsutaan aina maakuntakaavan viranomaisneuvotteluihin ja lisäksi ympäristökeskus antaa MRA 13 §:n mukaan lausunnon maakuntakaavaehdotuksesta. Laissa mainittujen tehtävien lisäksi alueelliset ympäristökeskukset tukevat ministeriötä maakuntakaavoituksen ohjauksessa alueellisena ja paikallisena asiantuntijana. Maakuntakaavoja valmistellaan yhteistyössä alueen erisidosryhmien kanssa, jolloin alueelliset ympäristökeskukset osallistuvat maakuntakaavan aluetason viranomaisyhteistyöhön paitsi valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden valvonnan niin myös koko toimialansa näkökulmasta.

Alueellinen ympäristökeskus edistää ja ohjaa MRL 18 §:n mukaan kunnan alueidenkäytön suunnittelun ja rakennustoimen järjestämistä. Erityisesti ympäristökeskuksen on ko. lainkohdan nojalla valvottava, että kuntakaavoituksessa otetaan huomioon val-

takunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.

Ympäristöministeriö kutsutaan MRA 18 ja 26 §:n mukaan kuntakaavoja koskeviin viranomaisneuvotteluihin, joissa käsitellään suurten kaupunkiseutujen keskeisiä kysymyksiä. Kuntakaavoituksessa ympäristöministeriö voi toimia myös lausunnonantajana hallinto-oikeuksille. Lisäksi ympäristöministeriö vahvistaa oikeusvaikutteisen kuntien yhteisen yleiskaavan.

5.2 Kaavoituksen ennakko-ohjaus

Kehittämiskeskustelu alueellisen ympäristökeskuksen ja kunnan välillä

Kunnan ja alueellisen ympäristökeskuksen kesken käydään MRL 8 §:n mukaisesti vähintään kerran vuodessa kehittämiskeskustelu. Niissä käsitellään kunnan alueidenkäytön suunnitteluun ja sen kehittämiseen, viireillä oleviin ja lähiaikoina viireille tuleviin merkittäviin kaava-asioihin sekä kunnan ja alueellisen ympäristökeskuksen yhteistyöhön liittyviä kysymyksiä.

Kehittämiskeskustelut järjestetään säännönmukaisen vuorovaikutuksen edistämiseksi kunnan ja alueellisen ympäristökeskuksen välillä. Kehittämiskeskusteluissa on suositeltavaa ottaa esille kunnan alueidenkäytön ja kaavoituksen nykytilan tarkastelu ja arvioida alueidenkäytön ja sen suunnittelun kehittämistarpeita valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista ja maakuntakaavoituksesta käsin.

Lisäksi on tarpeen käsitellä viireille tulevia kaavahankkeita ja arvioida valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kannalta viranomaisneuvottelujen tarvetta.

Yhteydenpito ja viranomaisneuvottelut kaavoitusprosessin aikana

Maankäyttö- ja rakennuslain 66 §:ssä säädetään yksittäistä kaavoitusprosessia koskevista yhteydenpidosta ja neuvottelumenettelystä valtion ympäristöhallinnon ja maakunnan liiton tai kunnan välillä. Neuvotteluihin kutsutaan myös ne muut viranomaiset, joiden toimialaa asia saattaa koskea.

Yhteydenpito ja neuvottelumenettely on valtion keskeinen ohjauskeino varmistaa ja edesauttaa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamista kaavoituksessa. Tarkoituksena on varmistaa, että kaavaa laativa kunta tai maakunnan liitto saa riittävän varhaisessa suunnitteluvaiheessa tietoonsa ne tavoitteet ja asiantuntemuksen, jota valtion ympäristöhallinnolla, kaavan toteuttamiseen mahdollisesti osallistuvilla valtion viranomaisilla tai muilla viranomaisilla on.

Maakuntakaavaa laadittaessa neuvottelu on MRL 66.1 §:n mukaan järjestettävä aina. Kuntakaavojen osalta vastaavaan yhteydenpito- ja neuvottelumenettelyyn kunnan ja ympäristökeskuksen kesken veloitetaan niissä tapauksissa, joissa kaava koskee valtakunnallisia tai tärkeitä seudullisia alueidenkäyttötavoitteita. Kyseinen MRL 66.2

1.

2.

3.

4.

5.

1.
2.
3.

§:n velvoite koskee kuitenkin aina yleiskaavan laatimista ranta-alueelle, jos kaava laaditaan pääasiassa loma-asutuksen järjestämiseksi, sekä ranta-asemakaavan laatimista. Muutoin kuntakaavojen osalta voidaan pitää pääsääntönä sitä, että neuvottelu valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden selvittämiseksi koskee kunnan alueidenkäyttöä yleispiirteisesti ohjaavaa ja yhteen sovittavaa yleiskaavaa. Neuvottelu on yleensä tarpeen järjestää myös silloin, kun asemakaavoissa ja niihin rinnastettavissa suppea-alaisissa yleiskaavoissa tullaan käsittelemään valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin sisältyvien alueidenkäytöllistä varautumista edellyttävien hankkeiden toteuttamista tai jos on oletettavaa, että kaavoitus voi vaikeuttaa tavoitteiden toteuttamista.

4.

Viranomaisneuvottelu järjestetään kaavoitukseen ryhdyttäessä ja maakunta- ja yleiskaavoista vielä sen jälkeen, kun kaavaehdotus on ollut julkisesti nähtävillä ja sitä koskevat mielipiteet ja lausunnot on saatu. Asemakaavan osalta toinen neuvottelu järjestetään tarvittaessa.

5.

Aloitusneuvottelussa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden käsittelyä helpottaa, jos liitto tai kunta on tehnyt kaavatyön lähtökohdaksi arvion alueidenkäytön ja voimassa olevien kaavojen suhteesta tavoitteisiin ja jos sen pohjalta arvioidaan tavoitteiden huomioon ottamista käynnistyvässä kaavatyössä. Aloitusneuvottelussa arvioidaan alustavasti tavoitteita, niiden vaikutuksia kaavan laajuuteen ja sisältöön ja käy-

dään läpi tarvittavia toimenpiteitä ja yhteistyötarpeita tavoitteiden huomioon ottamiseksi kaavatyön eri vaiheissa. Jatkoneuvottelussa on keskeistä selvittää, miten kaavaehdotus edistää tavoitteiden toteuttamista.

Alueellisen ympäristökeskuksen lausunto kaavaehdotuksesta

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 13 §:n mukaan alueelliselta ympäristökeskukselta on pyydettyvä maakuntakaavaehdotuksesta lausunto.

Yleiskaavaehdotuksesta lausunto on MRA 20 §:n mukaan pyydettyvä tarpeen mukaan. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kannalta lausunnotarve saattaa tulla kyseeseen yleiskaavan yleisen merkityksen tai kaavassa esille tulevan erityisen näkökulman takia. Tällainen näkökulma saattaa liittyä vaikkapa tavoitteissa yksilöityjen valtakunnallisesti merkittävien hankkeiden käsittelyyn.

MRA 28 §:n mukaan asemakaavaehdotuksesta on pyydettyvä ympäristökeskuksen lausunto mm. silloin, jos kaava saattaa koskea valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita. Tavoitteiden sisältö ja oikeusvaikutukset huomioon ottaen voidaan katsoa, että lausunto asemakaavaehdotuksesta on tarpeen pyytää lähinnä silloin, kun kaava saattaa vaikeuttaa sellaisen tavoitteen toteuttamista, jonka oikeusvaikutukset ylipäänsä koskevat asemakaavoitusta.

Lausunnossa on syytä käsitellä kaava-

hankkeen suhdetta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin, erityisesti sitä, onko tavoitteet otettu asianmukaisesti huomioon.

5.3 Kaavoituksen valvonta

Maakuntakaavan ja kuntien yhteisen yleiskaavan vahvistaminen

Maakuntakaava ja oikeusvaikutteinen kuntien yhteinen yleiskaava on saatettava ympäristöministeriön vahvistettavaksi. MRL 31.3 §:n mukaan ministeriön on jätettävä maakuntakaava tai kuntien yhteinen yleiskaava kokonaan tai osittain vahvistamatta, jollei kaava täytä sille asetettuja sisältövaatimuksia tai jos päätös muutoin on lainvastainen. Kaavaa vahvistettaessa näin ollen katsotaan, että valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on otettu huomioon ja edistetty niiden toteuttamista. Maakuntakaavan vahvistamispäätöksen yhteydessä voidaan antaa jatkosuunnitteluohjeita siitä, millä tavalla tavoitteet on jatkossa huomioitava ja kiinnittää maakunnan liiton huomiota valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamiseen.

Kuntakaavoja koskeva oikaisukehotus ja valitus

Kuntakaavojen osalta kaavan hyväksymisen jälkeisiä puuttumiskeinoja ovat alueellisen ympäristökeskuksen mahdollisuus tehdä oi-

kaisukehotus kunnalle ja valitus hallinto-oikeudelle.

Maankäyttö- ja rakennuslain 195 §:n mukaan sen estämättä, mitä laissa säädetään muutoksenhausta, alueellinen ympäristökeskus voi kunnan hyväksytyä yleis- tai asemakaavan tehdä kunnalle kirjallisen oikaisukehotuksen, jos kaava on laadittu ottamatta huomioon valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita tai muutoin lain säännöksiä ja on yleisen edun mukaista saattaa asia uudelleen kunnassa päätettäväksi. MRL 91 §:n mukaan oikaisukehotuksessa on esitettävä, miltä osin kaavaa laadittaessa ei ole otettu huomioon valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita.

Maankäyttö- ja rakennuslain 191.1 §:n mukaan alueelliselta ympäristökeskuksella on toimialaansa kuuluvissa asioissa oikeus valittaa kaavan hyväksymistä koskevasta päätöksestä. Toimiala on määritelty MRL 18 §:ssä ja ympäristöhallinnosta annetun lain 4 §:ssä. MRL 18 §:n mukaan alueellisen ympäristökeskuksen on valvottava, että kuntien kaavoituksessa otetaan huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.

Määräysten antaminen

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan ympäristöministeriöllä on mahdollisuus antaa määräys suunnitteluelvoitteen toteuttamiseksi (MRL 177 §) tai valtakunnallisen alueidenkäyttötavoitteen toteuttamiseksi (MRL 178 §). Molemmat määräykset kytkeytyvät

1.

2.

3.

4.

5.

1. osaltaan valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin, mutta niiden käyttöala ja edellytykset ovat erilaiset.

2. Maankäyttö- ja rakennuslain 177 §:n mukainen määräys suunnitteluelvoitteen toteuttamiseksi voidaan antaa, jos maakunnan liitto tai kunta ei huolehdi tarpeellisten kaavojen laatimisesta tai niiden pitämisestä ajan tasalla ja on ilmeistä, että se vaikeuttaa laissa alueidenkäytön suunnittelulle asetettujen tavoitteiden toteuttamista. Näitä tavoitteita ovat MRL 1 §:n ja 5 §:n yleistavoitteet ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Käytännössä määräys voidaan antaa silloin, kun suunnitelmien laatiminen tai niiden ajan tasalle saattaminen muodostuu valtakunnallisen tai maakunnallisten suunnitelmien ja tavoitteiden toteuttamisen esteeksi tai se vaarantaa niiden toteutumista.

3. Vastaavasti maankäyttö- ja rakennuslain 178 §:n mukainen määräys valtakunnallisen alueidenkäyttötavoitteen toteuttamiseksi voidaan antaa, jos edellytysten luominen tietylle alueen käytölle on valtakunnallisen alueidenkäyttötavoitteen toteuttamiseksi yleisen edun kannalta erittäin tärkeää eikä maakuntakaavassa taikka yleis- tai asemakaavassa ole osoitettu tarpeellista ratkaisua. Ympäristöministeriö voi antaa maakunnan liitolle tai kunnalle tähän liittyviä alueen suunnittelutehtävän hoitamista koskevia määräyksiä.

4. Ympäristöministeriö voi siis MRL 178 §:n perusteella antaa toimeksiantotyyppisen määräyksen ryhtyä toimiin edellytysten luo-

5. miseksi tietylle alueen käyttömuodolle. Määräys voi koskea suunnittelutehtävän hoitamista, mutta ei kuitenkaan sen yksityiskohdaista osoittamista, millä tavalla valtakunnallinen alueidenkäyttötavoite otetaan huomioon. Määräystä voidaan käyttää lähinnä tavoitteina esille nostettujen alueidenkäyttölistä varautumista edellyttävien hankkeiden, kuten maakaasu- tai öljyputken linjauksen taikka uusien moottoriväylien, oikoratojen tms. toteuttamiseen. Toimeksianto palvelee ensi sijassa lyhyehkössä ajassa tapahtuvaa edellytysten luomista esitetulle ratkaisulle.

Selvennyksiä eräissä tavoitteissa esiintyviin käsitteisiin

Jäljempänä esitetään selvennyksiä eräissä valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa oleviin käsitteisiin. Tarkoitus ei ole tulkita tavoitteita, koska konkretisointi tapahtuu aina tapauskohtaisesti tavoitteita sovellettaessa, vaan nimenomaan selventää käsitteitä tavoitteiden yhdenmukaisen ohjauksen edistämiseksi. Mukaan otetut käsitteet on valittu eri tilaisuuksissa esitettyjen kysymysten sekä alueellisille ympäristökeskuksille suunnatun kyselyn perusteella.

Aluerakenne

Aluerakennetta tarkastellaan koko maan tai maakunnan puitteissa. Aluerakenteella tarkoitetaan väestön ja asumisen, työpaikkojen ja tuotantotoiminnan, palvelujen ja vapaa-ajan alueiden sekä näitä yhdistävien liikenneväylien ja teknisen huollon verkostojen yleispiirteistä sijoittumista ja niiden keskinäisiä suhteita.

Haja-asutukseen ja yksittäistoimintoihin perustuvat elinkeinot

Näillä tarkoitetaan kaikkia niitä elinkeinoja, joihin maaseutu tarjoaa mahdollisuuden ja jotka eivät edellytä kaupunki- tai muuta kes-

kussijaintia. Ne voivat liittyä maa- ja metsätalouteen ja muuhun luonnonvarojen hyödyntämiseen, tietotyöhön tai esimerkiksi maatilamatkailuun ja matkailuun yleensä. Tavoitteen näkökulmana on edistää alueidenkäytön keinoin mahdollisuuksia säilyttää jo olevia työpaikkoja ja luoda edellytyksiä uusille.

Ylimaakunnalliset kehittämisvyöhykkeet

Ylimaakunnallisilla kehittämisvyöhykkeillä tarkoitetaan yhteisiä piirteitä omaavia alueellisia kokonaisuuksia, jotka ulottuvat useiden maakuntien alueelle ja joilla tunnustetaan yhteiset intressit. Vyöhykkeitä voidaan muodostaa esimerkiksi yhtenevien luonnonolosuhteiden, liikenneyhteyksien tai yhtenevän elinkeinopohjan ja sen kehityksen vuoksi. Vyöhykkeellä voidaan ryhtyä yhteiseen aluesuunnittelutyöhön esimerkiksi asuntorakentamisen, liiketilojen rakentamisen, liikennejärjestelmien, liikenneterminaalien tai matkailukohteiden ja matkailureittien suunnittelussa ja markkinoinnissa.

Yhdyskuntarakenne

Yhdyskuntarakenteella tarkoitetaan työssä-

käyntialueen, kaupunkiseudun, kaupungin, kaupunginosan tai muun taajaman sisäistä rakennetta. Se sisältää väestön ja asumisen, työpaikkojen ja tuotantotoiminnan, palvelujen ja vapaa-ajan alueiden sekä näitä yhdistävien liikenneväylien ja teknisen huollon verkostojen sijoittumisen ja niiden keskinäisen suhteen.

Perusteltu väestönkehitysarvio

Perusteltu väestönkehitysarvio tähtää siihen, että kaavan mitoitus ja aluevaraukset sekä muut kaavaratkaisut ovat mahdollisimman realistisia eivätkä johda ylimitoituksen kautta yhdyskuntarakenteen hajautumiseen, sen keskeneräisyyteen eikä infrastruktuurin vajaakäyttöön. Tavoite edellyttää huomiota kiinnitettävän väestönkehitysarvioiden taustalla olevien kehitysanalyysien laadintaperusteisiin ja laadukkuuteen. Perustellun väestökehitysarvion tarve ei tarkoita sitä, etteivätkö maakunnat ja kunnat voisi tavoitella nykyiseen väestökehitykseen nähden positiivisempaa väestökehitystä. Kaavoituksessa onkin syytä tarkastella mitoituksen perustana olevan mahdollisen realistisen väestökehitysarvion ohella erilaisia kehitysvaihtoehtoja ja pyrkiä varautumaan erilaisiin väestömäärän kehityskulkuihin.

Toimiva liikennejärjestelmä sekä palvelujen saatavuutta edistävä keskusjärjestelmä ja palveluverkko

Liikennejärjestelmä on osa yhdyskuntarakennetta ja siihen kuuluu kaikkien liikenne- ja palvelumuotojen infrastruktuuri ja sitä käyttävä liikenne. Liikenneinfrastruktuuri muodostuu liikenneväylistä, terminaaleista ja liikenteen ohjausjärjestelmistä. Liikenne koostuu sekä henkilö- että tavaraliikenteestä. Liikennejärjestelmätavoitteella painotetaan nimenomaisesti kaikkien kulkumuotojen tarkastelua ja suunnittelua kokonaisuutena sekä liikennejärjestelmäsuunnittelun ja alueidenkäytön suunnittelun nivomista yhteen.

Keskusjärjestelmällä tarkoitetaan tässä yhteydessä kaupunkiseudun keskuksia ja niiden muodostamaa kokonaisuutta. Kaupunkiseudulla voi olla väestömäärän ja palveluvarustuksen sekä keskusten työnjaon pohjalta erilaisia keskuksia, yleensä pääkeskus ja erilaisia alakeskuksia. Palveluverkko - käsite irroittaa tarkasteluun palvelut ja niiden sijoittumisen. Palvelut, varsinkin koko kaupunkiseutua koskevat, eivät välttämättä enää aina sijoitu hierarkkisesti keskuksiin niiden aseman mukaan. Tämä edellyttää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti palvelujen tarkastelua ja suunnittelua koko kaupunkiseudun puitteissa.

Uusia huomattavia asuin-, työpaikka- tai palvelutoimintojen alueita

Huomattava toimintojen alue on olosuhteiden mukaan tapauskohtaisesti harkittava. Asiaan vaikuttaa olemassa oleva yhdyskuntarakenne ja siellä olevat toiminnot, niiden mittakaava, määrä ja volyyymi. Tavoitteen lähtökohtana on olemassa olevan yhdyskuntarakenteen tukeminen ja eheyttäminen. Tavoitteen mukaan uusia huomattavia toimintojen alueita ei tule sijoittaa irralleen olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta ellei pysyttyä osoittamaan rakentamisen olevan kestävä kehityksen mukaista.

Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuri- ja luonnonperinnön arvot

Tavoitteen mukaan alueidenkäytössä on varmistettava valtakunnallisesti merkittävien kulttuuri- ja luonnonperinnön arvojen säilyminen. Tämä edellyttää, että valtakunnan tasolla määritellään ne alueet ja kohteet, joilla on valtakunnallisia arvoja.

Valtakunnallisesti merkittäviä kulttuuri- ja luonnonperinnön arvoja sisältäviä alueita ja kohteita ovat ne, jotka ovat mukana asiaa koskevissa valtioneuvoston päätöksissä ja viranomaisten laatimissa valtakunnallisissa inventoinneissa.

- Tällä hetkellä luonnonperintöä koskevia valtioneuvoston päätöksiä ovat valtakunnalliset suojeluohjelmat, joiden alueista suuri osa on sisällytetty myös

valtioneuvoston hyväksymään Natura-2000 -verkostoon. Lisäksi vuonna 1995 valtioneuvosto teki periaatepäätöksen valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista.

- Valtioneuvoston valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevan päätöksen mukaan viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtina. Niillä tarkoitetaan kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevia viranomaisten laatimia valtakunnallisia inventointeja, jotka perustuvat riittävän laaja-alaiseen valmisteluun. Valtioneuvoston päätöstä tehtäessä oli olemassa seuraavat kolme inventointia: Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto, mietintö 66/1992), Valtakunnallisesti arvokkaat kulttuurihistorialliset ympäristöt (Museovirasto, rakennushistorianosasto, julkaisu 16, 1993) ja Valtakunnallisesti merkittävät esihistorialliset suojelualuekokonaisuudet (Sisäasiainministeriö, kaavoitus- ja rakennusosasto, tiedotuksia 3/1983).

Vesi- ja rantaluonnon tai virkistyskäytön kannalta erityistä suojelua vaativat vesistöt

Luonnonarvojen osalta kiinnitetään huomiota vesistön alueelliseen edustavuuteen tai tyypillisyyteen ja luonnontilaisuuteen. Muita huomioon otettavia kriteerejä ovat ve-

sistön merkitys virkistyskäytölle, uhanalaisille lajeille, kohteen harvinaisuus, monimuotoisuus tai vaihtelevuus sekä tieteelliset ja opetukselliset arvot. Alueiden määrittelylle antaa pohjaa erityistä suojelua vaativista vesistöistä laadittu työryhmän mietintö (Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto, työryhmän mietintö 63/1992). Luonnonsuojeluohjelmat ja Natura 2000-verkosto sisältävät erityistä suojelua vaativista vesistöistä edustavimmat kohteet. Osa kohteista on hyvin laajoja, valuma-aluekohtaisia ja maakunnallista merkitystä arvoja edustavia kohteita, joita suojeluohjelmat eivät kata.

Myös virkistyskäytön arvot voivat määrittellä vesistön erityisen suojelun tarvetta. Tällöin vesistöllä täytyy olla erityisen suuri merkitys virkistyskäytölle ja toisaalta veden laadun säilymiseksi on tarpeen ohjata alueidenkäyttöä vesistön vaikutusalueella.

Valtakunnallisesti tärkeät liikenneväylät, satamat, lentoasemat sekä rajanylityspaikat

Valtakunnallisesti merkittäviä teitä ja katuja ovat valtatie, TEN-verkoston tie ja E-tiet, virallisiin rajanylityspaikkoihin johtavat maantiet, talvisatamiin johtavat tie ja kadut, raskaan ja säännöllisen lentoliikenteen, myös sotilasliikenteen lentoasemille johtavat tie ja kadut sekä valtakunnallisesti merkittäviin matkakeskuksiin ja tavaraterminaaleihin johtavat tie ja kadut.

Valtakunnallista merkitystä omaavia ratoja ovat päärataverkon radat, kaikkiin vi-

rallisiin rajanylityspaikkoihin johtavat radat, talvisatamiin johtavat radat, valtakunnallisesti merkittäviin matkakeskuksiin ja tavaraterminaaleihin johtavat radat sekä pääkaupunkiseudun metron radat. Päärataverkkoon kuuluvat tärkeimmät kansainvälisen liikenteen rataosat, valtakunnan osakeskuksia yhdistävät rataosat sekä merkittävimpiä maakunta- ja kaupunkikeskuksia yhdistävät rataosat. Lisäksi päärataverkko muodostaa yhtenäiset reitit valtakunnallisesti merkittävimpiin satamiin ja tärkeimmille rajanylityspaikoille.

Valtakunnallista merkitystä omaavia satamia ja vesiväyliä ovat kaikki ympärivuotisessa käytössä olevat satamat, ns. talvisatamat, kauppamerenkulun pääväylät ja muut kauppamerenkulun väylät.

Valtakunnallista merkitystä omaavia lentoasemia ja lennonvarmistusjärjestelmiä ovat kaikki raskaan ja säännöllisen lentoliikenteen, myös sotilasilmailun käyttöön tarkoitetut lentoasemat ja lennonvarmistusjärjestelmät.

Valtakunnallisesti merkittävien viestintäjärjestelmien tarpeet

Valtakunnallista merkitystä omaavia tietoliikenneverkkoja ovat erityisesti valtakunnalliset joukkoviestinnän jakeluverkot sekä televerkot. Lisäksi tällaisia ovat raskaan ja säännöllisen lentoliikenteen käyttöön tarkoitettujen lentoasemien sekä lennonvarmistusjärjestelmät, kauppa- ja sotilasmerenkulun

väyliä varten rakennetut turvalaite- ja liikenteenohjausjärjestelmät, ilmatieteelliset ja hydrologiset mittausjärjestelmät sekä maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tietoliikennejärjestelmät.

Valtakunnallisen energiahuollon kannalta merkittävät voimajohtojen linjaukset

Valtakunnallisesti merkittävillä voimajohtoilla tarkoitetaan suurvoimansiirron kantaverkkoa, johon alueverkot liittyvät. Kantaverkkoon kuuluvat 400 kV:n ja 220 kV:n sekä tärkeimmät 110 kV:n johdot. Kantaverkkoa hallinnoi Fingrid Oyj.

Helsingin seutu

Helsingin seudulla tarkoitetaan pääkaupunkiseudun ja sen kehyskuntien muodostamaa aluetta. Siihen kuuluvat Helsinki, Vantaa, Kauniainen, Espoo, Sipoo, Kerava, Järvenpää, Nurmijärvi, Tuusula, Kirkkonummi, Pornainen, Hyvinkää, Mäntsälä ja Siuntio. Tavoitteessa esitetty seutua ympäröivä kaupunki- ja taajamaverkosto ei ole tarkasti rajattavissa oleva alue. Se tarkoittaa niitä seutua ympäröiviä kaupunkeja ja taajamia, jotka esimerkiksi hyviin raideliikenneyhteyksiin perustuen voivat tarjota mahdollisuuksia Helsingin seudun väestökasvun tasapainottamiseksi.

Saaristomeri

Saaristomerellä tarkoitetaan tässä Hankoniemestä Kemiön, Paraisten, Rymättylän ja Kustavin pääsaarten kautta Uudenkaupungin edustalle ulottuvaa saaristoa, joka yhdessä Ahvenanmaan kanssa muodostaa maailman laajimman saaritiheyden. Saaristo jakaantuu sisä-, väli- ja ulkosaaristoon.

Maankohoamisrannikko

Maankohoamisrannikolla tarkoitetaan Merenkurkun ja Perämeren rannikon muodostamaa jatkuvan maankohoamisen aluetta, jossa maankohoamisilmiöllä on kaikkein suurimmat vaikutukset alueidenkäyttöön jatkossa.

Lapin tunturialueet

Lapin tunturialueilla tarkoitetaan niitä alueita, joiden maisemaa ja luonnonolosuhteita hallitsevat tunturit. Alueen etelärajana voidaan pitää sitä vyöhykettä, jolla vaihteleva mäki- ja vaaramaisema vaihtuu loivapiirteiseksi lakeudeksi ja kankaremaaksi, jolta harvakseltaan kohoaa yksittäisiä tuntureja ja vaaroja. Maisemamaakuntajaossa tässä tarkoitettuun Lapin tunturialueiksi nimetyin luonto- ja kulttuuriympäristönä erityisen arvokkaaseen aluekokonaisuuteen kuuluvat Peräpohjola-Lappi maisemamaakunnasta seuraavat maisemaseudut: Itä-Lapin tunturi- ja vaaraseutu, Länsi-Lapin tunturiseutu,

Metsä-Lapin tunturiseutu, Pohjois-Lapin tunturiseutu, Enontekiön pohjoinen tunturiseutu sekä Käsivarren ylätunturien seutu.

Saamelaisten kotiseutualue

Saamelaisten kotiseutualueella tarkoitetaan saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:n mukaisesti Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueita sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevan Lapin paliskunnan aluetta.

Poronhoitoalue

Poronhoitoalue on määritelty poronhoitolain (848/1990) 2 §:ssä, jonka mukaan se käsittää Lapin läänin alueen Kemin ja Tornion kaupunkeja ja Keminmaan kuntaa lukuun ottamatta ja Oulun läänistä Hyrynsalmen, Kuivaniemen, Kuusamon, Pudasjärven, Suomussalmen, Taivalkosken, ja Yli-Iin kuntien alueet sekä Kiiminkijoen ja Puolanka-Hyrynsalmi maantien pohjoispuolella olevat alueet Puolangan, Utajärven ja Ylikii-
mingin kunnista.

Vuoksen vesistöalue

Vuoksen vesistöllä tarkoitetaan tässä sitä laajaa itäisen Suomen järvioluetta, jolta Vuoksen virta kerää vedet ja johdattaa ne Laatokkaan. Vuoksen vesistö levittäytyy neljän maakunnan alueelle eli Etelä-Karjalaan, Etelä-Savoon, Pohjois-Karjalaan ja Pohjois-Savoon. Vuoksen vesistöalueen keskeisim-

mät vesistöt ovat Saimaa, Kallavesi, Pielenen, Koitere, Lylykoski, Ruunaa, Sonkajärvi, Porovesi, Onkivesi, Laakajärvi, Kiltuanjärvi, Syväri, Vuotjärvi ja Juojärvi. Kaikkiaan alueella on yli 10 000 eri kokoista ja luonteeltaan erilaista järveä.

Kuvailulehti

<i>Julkaisija</i>	Ympäristöministeriö Alueidenkäytön osasto	<i>Julkaisu-aika</i>	Helmikuu 2003
<i>Tekijät(t)</i>	Timo Turunen		
<i>Julkaisun nimi</i>	Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden soveltaminen kaavoituksessa		
<i>Julkaisun osat</i>			
<i>Tiivistelmä</i>	<p>Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön ohjausjärjestelmää. Valtioneuvosto päätti tavoitteista marraskuussa 2000 ja päätös tuli lainvoimaiseksi marraskuussa 2001.</p> <p>Oppaan tarkoituksena on selkeyttää ja tarkentaa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden soveltamista kaavoituksessa. Lähtökohtana on maankäyttö- ja rakennuslain 24.2 §, jonka mukaan kaavoituksessa on huolehdittava tavoitteiden huomioinnista siten, että edistetään niiden toteuttamista.</p> <p>Oppaan alussa tarkastellaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden soveltamisalaa. Kaavoituksessa on oleellista tunnistaa, mitkä tavoitteet tulevat huomioon otettaviksi eri kaavatasoilla. Tämän jälkeen käsitellään tavoitteiden soveltamiseen liittyviä periaatteita, joita valotetaan esimerkkien avulla. Käsitteeseen tulevat tavoitteiden suhteet kaavojen sisältövaatimuksiin, tavoitteiden luonne ja sanamuoto, yhteensovittamiskysymykset sekä tavoitteiden käsittely eri kaavatasoilla ja kaavoituksen eri vaiheissa. Lisäksi oppaan liitteessä on selvennetty eräitä tavoitteissa olevia käsitteitä.</p> <p>Opas on tarkoitettu ensisijaisesti maakuntien liitoille ja kunnille. Tarkoituksena on myös yhtenäistää ympäristöhallinnon kaavaohjausta maan eri osissa. Opas palvelee myös muita kaavoitukseen osallistuvia, kuten valtion viranomaisia, järjestöjä ja asukkaita.</p>		
<i>Asiasanat</i>	Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, maankäyttö- ja rakennuslaki, valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottaminen ja toteuttaminen, kaavoitus, maakuntakaava, yleiskaava, asemakaava		
<i>Julkaisusarjan nimi ja numero</i>	Maankäyttö- ja rakennuslaki 2000. Opas 9		
<i>Rahoittaja/ Toimeksiantaja</i>	Ympäristöministeriö		
	ISBN 951-37-3945-7 (nid.), 951-731-248-2 (PDF)		
	<i>Sivuja</i> 52	<i>Kieli</i> suomi	<i>Luottamuksellisuus</i> julkinen
			<i>Hinta</i>
<i>Julkaisun myynti/ jakaja</i>	Edita Publishing Oy, puh. 020 450 05, faksi 020 450 2380		
<i>Julkaisun kustantaja</i>	Edita Publishing Oy		
<i>Muut tiedot</i>	Painopaikka ja -aika Edita Prima Oy, Helsinki 2003		
	Yhteyshenkilö ympäristöministeriössä: Timo Turunen, puh. (09) 1603 9541		

